

ΓΝΩΜΗ της Ο.Κ.Ε.

“Η κατάσταση των Μικρών και Μεσαίων
Επιχειρήσεων στην Ελλάδα σήμερα”

Αθήνα, 25 Νοεμβρίου 2003

Διαδικασία

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος ανέλαβε την επικαιροποίηση της Γνώμης Νο 62 με τίτλο « **Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις – το Παρόν και το Μέλλον**», με βάση το άρθρο 4 του Νόμου 2232/1994, σύμφωνα με το οποίο «η Ο.Κ.Ε. μπορεί με δική της πρωτοβουλία να εκφράζει γνώμη και για άλλα θέματα κοινωνικοοικονομικής πολιτικής».

Μετά από απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ο.Κ.Ε., ορίστηκε η Επιτροπή Εργασίας, αποτελούμενη από τους **κ.κ. Γεώργιο Τσατήρη (με αναπλ. τον κ. Κ. Ραδαίο), Νίκο Σκορίνη, Στέφανο Λαιμό, Στέλιο Κολέτση και Διονύση Κονιτόπουλο**. Πρόεδρος της Επιτροπής Εργασίας ορίστηκε ο **κ. Νικόλαος Λιόλιος**. Στην Επι-

τροπή συμμετείχαν επίσης ως εμπειρογνώμονες η **κα Κυριακή Λιοδάκη** και οι **κ.κ. Ηλίας Μήτσιος και Στέργιος Βασιλείου**. Τον επιστημονικό συντονισμό του έργου της Επιτροπής είχε η εξωτερική συνεργάτις της Ο.Κ.Ε. **Δρ. Βάλια Αρανίτου**.

Η Ομάδα Εργασίας ολοκλήρωσε τις εργασίες της σε πέντε (5) συνεδριάσεις. Η Εκτελεστική Επιτροπή διαμόρφωσε την εισήγησή της προς την Ολομέλεια στη συνεδρίαση της 11^{ης} Νοεμβρίου 2003. Η Ολομέλεια της Ο.Κ.Ε., στην οποία εισηγητές ήταν οι **κ.κ. Νικόλαος Λιόλιος και Νικόλαος Σκορίνης**, αφού ολοκλήρωσε τη συζήτηση για το θέμα στη συνεδρίαση της **25^{ης} Νοεμβρίου 2003**, διατύπωσε την υπ' αριθμ. **98** Γνώμη της.

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομικής και κοινωνικής δομής είναι η ποσοτική κυριαρχία των μικρού και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεων. Αν και σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση η πλειοψηφία των επιχειρήσεων είναι Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις,¹ μόνο η Ελλάδα και η Πορτογαλία από την ομάδα των χωρών του Νότου- στην οποία οι ΜΜΕ είναι εξαιρετικά πολυπληθείς – εμφανίζουν υψηλά ποσοστά πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων (λιγότερους από 10 και 50 απασχολούμενους αντίστοιχα). Η σημασία των ΜΜΕ έχει αξιολογηθεί τόσο από την οικονομική οπτική (βαρύτητα στην απασχόληση, δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, συμμετοχή στο ΑΕΠ) όσο και από την κοινωνική (συγκράτηση κοινωνικού ιστού). Σύμφωνα με την πλέον πρόσφατη Έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, οι ΜΜΕ αποτελούν βασική πηγή θέσεων εργασίας, έδαφος αναπαραγωγής επιχειρηματικών ιδεών και κύριο οδηγό για την καινοτομία, την απασχόληση, καθώς και για την κοινωνική και την τοπική ολοκλήρωση². Υπάρχουν, όμως, ορισμένα θέματα σχετικά με τις ελληνικές ΜΜΕ, όπως είναι η ανταγωνιστικότητα και η παραγωγικότητά τους ή οι εσωτερικές διαφοροποιήσεις που αυτές εμφανίζουν, τα οποία δεν έχουν αποτελέσει ξεχωριστό αντικείμενο μελέτης. Διαφορετικά διατυπωμένο: «Οι διακρίσεις

μεταξύ των επιχειρήσεων είναι σχετικές»³. Οι Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις κυριαρχούν στους τομείς όπου οι οικονομίες κλίμακας δεν είναι προαπαιτούμενο και η αρχική εκκίνηση απαιτεί μικρό μέγεθος κεφαλαίων.

Η όλη προβληματική των πολιτικών σχετικά με τις ΜΜΕ βασίζεται στην υπόθεση ότι μια μικρή μονάδα έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά από μια μεγάλη, ενώ συγχρόνως αντιμετωπίζει άλλου τύπου οικονομικές δυσκολίες. Για το λόγο αυτό, η Ε.Ε. προχώρησε στη διατύπωση και εφαρμογή του Χάρτη για τις μικρές επιχειρήσεις με κεντρικό πυλώνα την πολιτική «Σκέψου πρώτα σε μικρή κλίμακα».

Η Ο.Κ.Ε., με τη διατύπωση της Γνώμης Πρωτοβουλίας Νο 62 με τίτλο «Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις – το Παρόν και το Μέλλον» το Νοέμβριο του 2001, επιχείρησε να συμβάλει στη διατύπωση πολιτικών για τις ΜΜΕ σε εθνική κλίμακα. Η έκδοση της Γνώμης ήταν αποτέλεσμα πολύχρονων συζητήσεων, σχετικών με τα προβλήματα της ανάπτυξης των ΜΜΕ στην Ελλάδα, ενώ άσκησε θετική επίδραση στη διαμόρφωση νέων κυβερνητικών πρωτοβουλιών. Αποτέλεσε κομβικό σημείο συγκέντρωσης σε ένα ενιαίο και κοινά αποδεκτό από τους κοινωνικούς εταίρους κείμενο, όλων των βασι-

-
1. Εκτός του γεωργικού τομέα, το 93,2% των επιχειρήσεων χαρακτηρίζονται ως μικροεπιχειρήσεις, το 5,8% ως μικρές, το 0,8% ως μεσαίες και μόνον το 0,2% ως μεγάλες.
 2. Έβδομη έκθεση 2002, Report 2002 – 7: Recruitment of employees: Administrative burdens on SMEs in Europe.
 3. Philippe de Buck, Γ.Γ. UNICE, Οικονομική πολιτική και νέες πηγές ανάπτυξης στην Ευρώπη, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών-Ελληνική Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Φεβρουάριος 2003, σελ. 119.

κών αιτημάτων άσκησης αναπτυξιακών πολιτικών για τις ΜΜΕ, ενώ συγχρόνως χρησιμοποιήθηκε ως βάση αξιολόγησης της κυβερνητικής πολιτικής, δεδομένου ότι η Βουλή, τα κόμματα και ο τύπος ασχολήθηκαν επισταμένως με τη Γνώμη⁴.

Η Γνώμη της Ο.Κ.Ε. για τις ΜΜΕ ήταν ένα από τα κείμενα που ακολούθησαν την απόφαση για τη στρατηγική της Λισσαβόνας (Μάρτιος 2000), η οποία περικλείει την ευρωπαϊκή πολιτική για τις επιχειρήσεις. Τα κείμενα αυτά αποτέλεσαν ένα νέο γενικό πλαίσιο αναφοράς των πολιτικών για τις ΜΜΕ που έπρεπε να υιοθετηθούν και στη χώρα μας. Ο «Ευρωπαϊκός Χάρτης για τις Μικρές Επιχειρήσεις»⁵, ο οποίος εγκρίθηκε από το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων της 13^{ης} Ιουνίου 2000 και τον οποίο χαιρέτισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Φέιρα στις 19-20 Ιουνίου 2000 και η σχεδόν ταυτόχρονη διατύπωση της «Χάρτας της Μπολόνια επί των πολιτικών υπέρ των ΜΜΕ»⁶ από τις χώρες του ΟΟΣΑ στις 15 Ιουνίου 2000, αποτέλεσαν τους βασικούς άξονες χάραξης πολιτικής. Επικουρικά η «Πράσινη Βίβλος για την Επιχειρηματικότητα»⁷ αλλά και συμπληρωματικά η Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με θέμα «Παραγωγικότητα: το κλειδί για την

ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών οικονομιών και επιχειρήσεων»⁸ ανοίγουν ένα νέο ευρύ φάσμα άσκησης πολιτικών για τις ΜΜΕ με σαφείς προσανατολισμούς.

Θα πρέπει να αναφερθεί, ακόμα, ότι η δράση των συλλογικών οργάνων εκπροσώπησης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων έπαιξε καταλυτικό ρόλο στη διαμόρφωση του περιβάλλοντος λειτουργίας και των πολιτικών για τις ΜΜΕ μέσω του διαλόγου και της προβολής των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ στη χώρα μας. Η αλληλεπίδραση όλων των παραπάνω παραγόντων προδιέγραψε και την κίνηση της κυβερνητικής πολιτικής για τις ΜΜΕ. Έτσι, ελήφθησαν μια σειρά από πρωτοβουλίες για την κάλυψη συγκεκριμένων απαιτήσεων.

Το διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της περιόδου διατύπωσης της Γνώμης Νο 62 (Νοέμβριος 2001) και της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων αυτής (Οκτώβριος 2003), είναι σχετικά μικρό, αφού για την υλοποίηση κάποιων πολιτικών απαιτείται ο αναγκαίος χρόνος, κατά τη διάρκεια του οποίου διαμορφώνονται οι απαραίτητες πολιτικές και οικονομικές συνθήκες. Συγχρόνως, όμως, και οι ίδιες οι ΜΜΕ δεν δραστηριοποιήθηκαν προς την κατεύθυνση της

4. Πρακτικά συνεδρίασης της Βουλής ΟΑ /21.01.2002 σελ.3312.

5. Ο Χάρτης για τις μικρές επιχειρήσεις επισήμανε τους εξής τομείς: Προκειμένου να δοθεί συνέχεια στις συστάσεις που περιλαμβάνονται στο Χάρτη, η Επιτροπή ανέλαβε τη δέσμευση να υποβάλλει κάθε έτος έκθεση στην εαρινή σύνοδο κορυφής σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται, βλ. COM (2001) 122 τελικό 07/03/2001, Ευρωπαϊκός Χάρτης μικρών επιχειρήσεων – Ετήσια Έκθεση, COM (2002) 68 τελικό, 06/02/2002 Έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο – Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Χάρτη για τις μικρές επιχειρήσεις.

6. Η Χάρτα της Μπολόνια επί των πολιτικών υπέρ των ΜΜΕ, 15/06/2000.

7. Βρυξέλλες 21/01/2003, COM (2003) 27.

8. Βρυξέλλες 21/05/2002, COM (2003) 262 τελικό.

αξιοποίησης των μέτρων αυτών, με αποτέλεσμα να μην ωφεληθούν ικανοποιητικά από το σύνολο αυτών των μέτρων. Αυτό που θα μπορούσε, επομένως, να υποστηριχθεί με σχετική ασφάλεια, είναι ότι από την έκδοση της Γνώμης Νο 62 έως σήμερα, και παρά τις σημαντικές πρωτοβουλίες που έχουν ληφθεί, η κατάσταση των ΜΜΕ δεν έχει μεταβληθεί ριζικά. Παρά δηλαδή τα μέτρα πολιτικής στην κατεύθυνση των στόχων της Λισαβόνας, είτε εξαιτίας των γραφειοκρατικών στρεβλώσεων, είτε διότι αυτά δεν τέθηκαν ακόμη σε πλήρη εφαρμογή και άρα δεν άρχισαν να αποδίδουν, είτε επειδή οι ίδιες οι ΜΜΕ δεν τα αξιοποιούν, δεν έχει σχηματισθεί μια κρίσιμη μάζα επιχειρήσεων νέας οικονομίας που να λειτουργήσει ως ατμομηχανή ανάπτυξης των ΜΜΕ με πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα. Υπ' αυτή την έννοια, ενώ το περιβάλλον δράσης των ΜΜΕ έχει μεταβληθεί σημαντικά, η κατάστασή τους παραμένει στάσιμη. Ωστόσο, σταδιακά δημιουργούνται οι προϋποθέσεις μιας ανανέωσης του κορμού των επιχειρήσεων, σύμφωνα με το νέο περιβάλλον και τις ανταγωνιστικές συνθήκες της εποχής.

Τα γενικά αυτά συμπεράσματα ενισχύονται εάν γίνει μια συγκριτική αξιολόγηση των απαιτήσεων του Ευρωπαϊκού Χάρτη των μικρών επιχειρήσεων και της ανταπόκρισης της χώρας μας (βλ. παράρτημα Α). Ενώ το γενικό περιβάλλον δράσης των ΜΜΕ της χώρας μας απέχει αρκετά από τις απαιτήσεις του Χάρτη, διαπιστώνεται, όμως, σημαντική πρόοδος σε ορισμένους επιμέρους τομείς, όπως: στο ζήτημα του καθορισμού ενός συστήματος νέων χρηματοδοτικών μέσων, την εισαγωγή του λογιστικού προσδιορισμού του καθαρού εισοδήματος των ΜΜΕ, την ίδρυση και ενίσχυση των ηλεκτρονικών κέντρων εμπορίου (ΗΚΕ), την έστω και

μερική μείωση του χρόνου και των δικαιολογητικών ίδρυσης επιχειρήσεων, τη διάδοση της χρήσης της Ηλεκτρονικής ("TAXISNET", Internet, κ.ά.), την αναμονή ενεργοποίησης των Κέντρων Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΚΕΤΑ).

Επιγραμματικά μπορούμε να επιστημόνουμε ότι:

- Στις πολύ μικρές επιχειρήσεις οι επιδράσεις από την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ και στο περιβάλλον του ανοιχτού ανταγωνισμού έγιναν αισθητές κυρίως μέσω των ρυθμών ανασύνθεσης των ΜΜΕ, την ενδοκλαδική αναδιάρθρωση, και την αύξηση του μεριδίου των επιχειρήσεων προσφοράς υπηρεσιών. Οι επιπτώσεις γίνονται πιο αισθητές στον χώρο της μεταποίησης με την αύξηση της διεξόδου των ξένων προϊόντων (χωρίς την αντίστοιχη εξαγωγική επίδοση).
- Οι ρυθμοί ανασύνθεσης των επιχειρήσεων παρέμειναν υψηλοί (10%-12%). Το στοιχείο αυτό είναι ενδεικτικό της μεταβατικής εποχής για τις ΜΜΕ και της ταχύτητας προσαρμογής τους στις νέες απαιτήσεις.
- Στις μεσαίες επιχειρήσεις, και ιδιαίτερα σε εκείνες που δραστηριοποιούνται σε τομείς εντάσεως εργασίας, σημειώνεται μεγαλύτερη κρίση, ενώ ταυτόχρονα παρατηρείται μεταφορά δραστηριοτήτων σε χώρες χαμηλότερου εργατικού κόστους, στοιχείο που υποδηλώνει την απώλεια ανταγωνιστικότητας και πτώση της αποδοτικότητας των επενδύσεων και των κεφαλαίων.

- Στο χώρο του λιανικού εμπορίου παρατηρούνται σημαντικές ανακατατάξεις των μεριδίων της αγοράς. Συγκεκριμένα: α) στο χώρο της διατροφής σημειώνεται η ταχύτερη συγκέντρωση μέσω και ταχύτερη αύξηση του κύκλου εργασιών των super market και υπερκαταστημάτων και των αλυσίδων σε σύγκριση με το μέσο ρυθμό αύξησης της κατανάλωσης, πράγμα που υποδηλώνει ανακατανομή της αγοράς σε βάρος των ΜΜΕ, ενώ β) στο χώρο των πολυκαταστημάτων, ιδιαίτερα σε κλαδικό επίπεδο, έχει παρατηρηθεί τα τελευταία χρόνια υπερσυγκέντρωση, με ορατό πλέον τον κίνδυνο αποβολής μικρών επιχειρήσεων από την αγορά, γ) ο θεσμός του franchising εξελίσσεται σε μία σοβαρή συνιστώσα του λιανικού εμπορίου. Το χονδρικό εμπόριο, και ιδιαίτερα εκείνο των μη καταναλωτικών αγαθών, δεν φαίνεται να ακολουθήσε την τάση που περιγράφεται για το λιανικό εμπόριο ή για τους κλάδους χονδρικού εμπορίου καταναλωτικών αγαθών. Αντίθετα, οι ΜΜΕ αυτού του τομέα φαίνεται να ισχυροποιούν τη θέση τους και να επεκτείνονται σε εισαγωγές και εξαγωγές στο νέο περιβάλλον που δημιουργείται.
- Ο τομέας των υπηρεσιών, και ειδικότερα των νέων τεχνολογιών, γνώρισε μια ιδιαίτερη άνθηση με τη δημιουργία πληθώρας μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, και, παρότι παρουσίασε μια υψηλή συγκέντρωση τα τελευταία χρόνια με την εξαγορά των μικρότερων επιχειρήσεων από μεγαλύτερες, εν τούτοις, εξακολουθεί να αναπαράγει ΜΜΕ, λόγω της μεγάλης εξειδίκευσής του.

Το πρόβλημα της στατιστικής

Παραμένει οξύ το πρόβλημα της στατιστικής παρακολούθησης των ΜΜΕ. Η ΕΣΥΕ δεν πραγματοποιεί πλέον απογραφές. Σύμφωνα με τις πρακτικές της Eurostat συγκεντρώνει και επεξεργάζεται τα δεδομένα από το ΚΕΠΥΟ, συντάσσοντας το Μητρώο των επιχειρήσεων. Πρέπει να σημειωθεί, επίσης, ότι η Ετήσια Βιομηχανική Έρευνα (ΕΒΕ), που διενεργείται σε εφαρμογή του Κανονισμού 58/97 του Συμβουλίου της ΕΕ για τις διαρθρωτικές στατιστικές από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, περιλαμβάνει στοιχεία μόνο για τις επιχειρήσεις της Μεταποίησης (15 – 37 ΣΤΑΚΟΔ 91) στο σύνολο της χώρας και, μάλιστα, μόνο αυτές που παρουσιάζουν μέση ετήσια απασχόληση άνω των 10 ατόμων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την έλλειψη επαρκών και αξιόπιστων στοιχείων για τις Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις (ΠΜΕ, με προσωπικό κάτω των 10 ατόμων) και τη συνακόλουθη έλλειψη ασφαλών και τεκμηριωμένων συμπερασμάτων για την επιχειρηματική δραστηριότητα στη χώρα μας. Στην παρούσα Γνώμη, και συγκεκριμένα στο παράρτημα, παρατίθενται τα πλέον πρόσφατα στοιχεία, τα οποία εκδόθηκαν από την ΕΣΥΕ *Μητρώο επιχειρήσεων* και αφορούν στο έτος 2000.

Ο Ορισμός των ΜΜΕ

Ο ορισμός των ΜΜΕ αποτέλεσε κατά καιρούς επίκεντρο αντιπαραθέσεων, λόγω της άμεσης συσχέτισής του με τα κίνητρα, τα κοινοτικά προγράμματα και τις κρατικές ενισχύσεις. Στη Ελλάδα δεν υπάρχει ένας θεσμοθετημένος ορισμός για τις ΜΜΕ. Χρησιμοποιούνται διάφοροι ορισμοί,

όπως για παράδειγμα από την Τράπεζα της Ελλάδος (μέχρι 100 εργαζόμενους και κύκλο εργασιών 800 εκατ. δρχ.) και τον Αναπτυξιακό Νόμο 2601/98 άρθρο 3 (μέχρι 120 άτομα απασχόληση).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με νέα Σύστασή της⁹, στις 6 Μαΐου 2003, ανανέωσε τον ορισμό των ΜΜΕ που εκδόθηκε το 1996 (σύσταση 96/280/Ε.Κ.), αναθεωρώντας τα κριτήρια του κύκλου εργασιών και διατηρώντας το κριτήριο της ανεξαρτησίας¹⁰. Έτσι, οι ΜΜΕ, σύμφωνα με την Σύσταση (που θα ισχύει από 1.1.2005), κατατάσσονται ως ακολούθως:

Κατηγορία επιχειρήσεων	Αριθμός εργαζομένων (αμετάβλητος)	Κύκλος εργασιών εκατ. ΕΥΡΩ	ή Συνολικός ισολογισμός εκατ. ΕΥΡΩ
Μεσαίες	<250	≤50	≤ 43
Μικρές	<50	≤10	≤ 10
Πολύ μικρές	<10	≤2	≤ 2

Οι αυτοαπασχολούμενοι

Οι αυτοαπασχολούμενοι συγκαταλέγονται στις μικρές επιχειρήσεις ως ιδιαίτερη κατηγορία. Οι περισσότεροι από αυτούς, ενώ ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, δεν απασχολούν μισθωτή εργασία.

Στην κατηγορία αυτή συναντάται ένα σημαντικό ποσοστό της απασχόλησης που εμφανίζεται στις στατιστικές ως «οικογενειακή βοήθεια» και εντάσσεται τις περισσότερες φορές σε τομείς της παραδοσιακής οικονομίας. Ταυτόχρονα, όμως, η κατηγορία των αυτοαπασχολούμενων περιλαμβάνει και εκκολαπτήρια καινοτόμων και δυναμικά αναπτυσσόμενων επιχειρήσεων της νέας οικονομίας.

Ενώ οι Ευρωπαίοι προτιμούν το καθεστώς του μισθωτού από εκείνο του αυτοαπασχολούμενου, στη νότια Ευρώπη, και ειδικά στην Ελλάδα, υπάρχει μια πολύ μεγαλύτερη προτίμηση για την αυτοαπασχόληση¹¹. Στην προκειμένη περίπτωση η αποδοχή του ρίσκου, της αποτυχίας και της αισιοδοξίας, ως συγκριτικό πλεονέκτημα, βρίσκεται σε υψηλότερα επίπεδα στη χώρα μας έναντι άλλων χωρών της Ε.Ε. Ωστόσο, δεν πρέπει να αγνοηθεί και το γεγονός ότι στην Ελλάδα ένας αριθμός αυτοαπασχολούμενων επιχειρεί εκκινώντας περισσότερο από την ανάγκη για εύρεση εργασίας μπροστά στο φάσμα της ανεργίας και λιγότερο ως προσωπική επιλογή. Υψηλό επίπεδο αποδοχής του ρίσκου παρουσιάζεται και στις Η.Π.Α, όπου το μοντέλο της εκκίνησης σε μικρή κλίμακα ως δοκιμαστήριο επιχειρηματικής ιδέας και μετεξέλιξή της σε μεγαλύτερη επιχείρηση είναι ευρύτατα διαδεδομένο¹².

9. Σύσταση 2003/361/Ε.Κ.

10. Ανεξάρτητες επιχειρήσεις είναι εκείνες που δεν ανήκουν –κατά ποσοστό 25% ή περισσότερο του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου- σε μία επιχείρηση ή από κοινού, σε περισσότερες επιχειρήσεις, οι οποίες δεν ανταποκρίνονται στους ορισμούς της ΜΜΕ ή της μικρής επιχείρησης. (Αναλυτικότερα βλ. Παράρτημα νέος ορισμός των ΜΜΕ).

11. «Πράσινη Βίβλος για την Επιχειρηματικότητα», Βρυξέλλες 21/01/2003, COM (2003) 27, σελ. 10.

12. "The role of policy and institutions for productivity and firm dynamics: Evidence from micro and industry data", Έγγραφο εργασίας αριθ. 329, Stefano Scarpetta et. al., ECO/WKP(2002)15, 23.04.2002

Επομένως, στην περίπτωση της Ελλάδας, η κατηγορία αυτή χρήζει ιδιαίτερης μελέτης, τόσο διότι διαδραματίζει έναν σημαντικό οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό ρόλο, όσο και γιατί εμφανίζει μια έντονη εσωτερική κινητικότητα, ιδιαίτερα την τελευταία περίοδο, όπου η αύξηση της αυτοαπασχόλησης στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό σε κοινοτικά προγράμματα καθώς επίσης και σε μέτρα στήριξης των ανέργων για το άνοιγμα νέων επιχειρήσεων.

Η αποδοτικότητα των ΜΜΕ

Αποτελεί σοβαρό θέμα το κατά πόσον οι ΜΜΕ, και ιδιαίτερα οι πολύ μικρές, εμφανίζουν τον ίδιο ρυθμό βελτίωσης της παραγωγικότητας και της αποδοτικότητάς τους σε σύγκριση με τις μεγάλες. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σύμφωνα με την έκτη έκθεση του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου των ΜΜΕ, παρατηρείται μια σχετική υστέρηση στην αποδοτικότητα των ΜΜΕ. Έτσι, η αποδοτικότητα των εργαζόμενων, οριζόμενη ως η προστιθέμενη αξία ανά απασχολούμενο άτομο, αυξάνει ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης. Στις πολύ μικρές επιχειρήσεις ένας εργαζόμενος δημιουργεί €ΥΡΩ 30.000 προστιθέμενη αξία, στις μεσαίες €ΥΡΩ 95.000, ενώ στις μεγάλες €ΥΡΩ 90.000, σύμφωνα πάντα με το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο.

Για την Ελλάδα, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, είναι αρκετά δύσκολο να αποφανθεί κανείς με ασφάλεια αναφορικά

με το ζήτημα αυτό. Και τούτο διότι δεν υπάρχουν στοιχεία σχετικά με την προστιθέμενη αξία ή το κόστος ανά απασχολούμενο για το σύνολο των ΜΜΕ (ανεξαρτήτως νομικής μορφής). Ειδικά για την περίπτωση των ΜΜΕ που έχουν νομική μορφή Α.Ε. ή ΕΠΕ και με βάση στοιχεία μελετών του ΣΕΒ για τις βιομηχανικές επιχειρήσεις, έγινε μια προσπάθεια διαχωρισμού μιας σειράς αριθμοδεικτών ανάμεσα σε μεγάλες και μεσαίες-μικρές βιομηχανίες. Σύμφωνα με την έρευνα αυτή, προκύπτει ότι δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι μεγάλες βιομηχανίες είναι πιο παραγωγικές ή πιο ανταγωνιστικές από τις μικρότερες¹³.

Παρότι θα ήταν παρακινδυνευμένο, θα μπορούσε κάποιος να ισχυρισθεί ότι η ίδια κατάσταση δεν ισχύει για το σύνολο των ΜΜΕ, και ιδιαίτερα για τις ατομικές επιχειρήσεις και για εκείνες που έχουν νομική μορφή προσωπικής εταιρείας. Συγκεκριμένα, στο χώρο του εμπορίου, οι πολύ μεγάλες επιχειρήσεις επιτυγχάνουν με τις μαζικές αγορές σημαντικές εκπτώσεις, οι οποίες υπερκαλύπτουν το κόστος των υψηλών λειτουργικών τους εξόδων και είναι σαφώς πιο ανταγωνιστικές από τις μικρές. Εν τούτοις, όμως, λόγω των ιδιόμορφων του χαρακτηριστικών, το λιανικό εμπόριο και οι μικρές επιχειρήσεις, εξαιτίας του χαμηλού λειτουργικού τους κόστους και της ευελιξίας τους, φαίνεται να διατηρούν, ως ένα βαθμό, το συγκριτικό τους πλεονέκτημα σε πολλούς κλάδους του εμπορίου.

13. *Stratos J., Greek Industry in the Years 1990-2000, 22nd Technical Know How Meeting of Fuchs Group, Athens, 15.04.2002.*

II. ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΜΜΕ

Όπως αναφέρεται στην έκτη Έκθεση του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για τις ΜΜΕ, οι κανονιστικές μεταρρυθμίσεις επηρεάζουν διαφορετικά τις μικρές και διαφορετικά τις μεγάλες επιχειρήσεις¹⁴. Ειδικότερα, οι κανονιστικές μεταρρυθμίσεις μπορούν να περιορίσουν την ευελιξία και να οδηγήσουν σε δυσανάλογες διοικητικές επιβαρύνσεις για τις ΜΜΕ. Επιπλέον, όταν οι προϋποθέσεις εισόδου στην αγορά χαλαρώνουν, τότε οι ΜΜΕ έχουν να αντιμετωπίσουν λιγότερο ικανούς ανταγωνιστές, με αποτέλεσμα να προβαίνουν σε αυτορυθμίσεις, οι οποίες συχνά ακολουθούνται από συγχωνεύσεις και εξαγορές, προκειμένου να αντιμετωπίσουν πιο αποτελεσματικά μεγαλύτερες επιχειρήσεις που έχουν ισχυρότερη επίδραση στην αγορά. Με άλλα λόγια, το επιχειρηματικό περιβάλλον των ΜΜΕ βελτιώνεται με την απλοποίηση των κανονιστικών ρυθμίσεων, οι οποίες τις απαλλάσσουν από περιττές γραφειοκρατικές διαδικασίες και βελτιώνουν τη λειτουργία του ανταγωνισμού και των κανόνων της αγοράς.

2.1. Κεφάλαια- Χρηματοδότηση

Οι ΜΜΕ διακρίνονται για την αδυναμία εύκολης πρόσβασης σε πηγές χρηματοδότησης. Η Ευρωπαϊκή Χάρτα για

τις μικρές επιχειρήσεις και η Χάρτα της Μπολώνια (ΟΟΣΑ) επισημαίνουν την ανάγκη κάλυψης του ελλείμματος πρόσβασης στη χρηματοδότηση των ΜΜΕ με μέτρα πολιτικής. Στη χώρα μας δεν έχει θεσπισθεί ένα γενικό σύστημα χρηματοδοτικής στήριξης των ΜΜΕ, το οποίο να προβλέπει, για παράδειγμα, την επιδότηση του επιτοκίου και την παροχή εγγυήσεων. Έτσι, οι ΜΜΕ προσφεύγουν στον τραπεζικό δανεισμό με έλλειμμα ευκαιριών και ταυτόχρονα με μειωμένη διαπραγματευτική ισχύ¹⁵. Είναι γεγονός ότι η γενική μείωση των επιτοκίων βελτίωσε μεν την κατάσταση, μειώνοντας το χρηματοδοτικό κόστος των επιχειρήσεων, όχι όμως και τη διαπραγματευτική θέση των ΜΜΕ, οι οποίες δεν έχουν πρόσβαση σε άλλες πηγές χρηματοδότησης. Η Νέα Χρηματιστηριακή Αγορά (NEXA) αφορά μόνον έναν μικρό αριθμό μεσαίων επιχειρήσεων, ενώ άλλα χρηματοδοτικά μέσα, όπως ΕΚΕΣ, ΑΚΕΣ, Factoring leasing κ.ά., αφορούν, επίσης, περιορισμένο αριθμό μεσαίων επιχειρήσεων.

Η κυβέρνηση απεδέχθη ένα μακροχρόνιο αίτημα των οργανώσεων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και θέσπισε το «Ταμείο Εγγυήσεων Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων» ΤΕΜΠΜΕ Α.Ε. (Ν

14. Έκτη Έκθεση του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για τις ΜΜΕ, Συνοπτική Ανακεφαλαίωση

15. Όπως αναφέρεται στη Γνωμοδότηση του ειδικευμένου τμήματος «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, είναι απαραίτητη η «διευκόλυνση της πρόσβασης των μικροεπιχειρήσεων στις πιστώσεις με τη μείωση των εγγυήσεων ως προς την περιουσιακή κατάσταση για τη χορήγηση δανείων».

3066/2002 – ΦΕΚ Α΄ 252/18.10.2002) με πρόθεση να καλύψει ένα εύρος 15 χιλιάδων περίπου μικρών επιχειρήσεων και με σκοπό την παροχή εγγυήσεων σε τραπεζικά δάνεια. Το Ταμείο θα εγγυάται το 40% έως 70% των δανείων των ΜΜΕ και σε εξαιρετικές περιπτώσεις το 80%. Το ΤΕΜΠΜΕ χρηματοδοτήθηκε με αρχικά κεφάλαια ΕΥΡΩ 100 εκατομμύρια, τα οποία μπορούν να εγγυηθούν με βάση τη σχέση 1:10 (επομένως μπορεί να εγγυηθεί για 1 δις ΕΥΡΩ και να κινητοποιηθούν συνολικά κεφάλαια επενδύσεων μέχρι και 2 δις.ΕΥΡΩ, με την προϋπόθεση ότι το εγγυημένο μέρος καλύπτει κατά μέσο όρο το 50% του επενδυμένου κεφαλαίου). Τα ποσά αυτά είναι σχετικά μικρά για τις ανάγκες των ΜΜΕ. Με τριπλασιασμό του αρχικού κεφαλαίου θα τριπλασιασθεί το κινητοποιούμενο κεφάλαιο επενδύσεων. Η λειτουργία του ΤΕΜΠΕ συντείνει στην σταδιακή αποδέσμευση εμπράγματων ασφαλειών των δανείων σε συνδυασμό με την ποιότητα του επιχειρηματικού σχεδίου και την υλοποίησή του. Το Ταμείο θέτει, όμως, ως ελάχιστο επασφάλιστρο ποσοστό 1,5% επί των δανείων, γεγονός που επιβαρύνει τα δάνεια και χειροτερεύει τη διαπραγματευτική θέση των ΜΜΕ. Εάν ληφθεί υπόψη ότι το επασφάλιστρο της 197/78 ΑΝΕ ήταν 1% και οι πραγματικές καταπτώσεις δανείων μικρότερες, τότε το ελάχιστο επασφάλιστρο 1,5% του ΤΕΜΠΜΕ είναι μάλλον υψηλό, δεδομένου μάλιστα ότι τα επιτόκια δανεισμού - την περίοδο που η 197/78 ΑΝΕ ήταν σε ισχύ - ήταν πολύ υψηλότερα από ό,τι σήμερα. Για να αφομοιωθεί η επιβάρυνση του επασφάλιστρου είναι αναγκαίο το ΤΕΜΠΜΕ να διαπραγματευθεί συνολικά το επιτόκιο με τις τράπεζες.

Συνοπτικά, οι μεταβολές που σημειώθηκαν στον τομέα της χρηματοδότησης ήταν οι εξής:

- Περαιτέρω μείωση των επιτοκίων.
- Κατάργηση της 197/78 ΑΝΕ.
- Η δημιουργία του ΤΕΜΠΜΕ Α.Ε. (Ταμείο Εγγυήσεων Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων).
- Η δημιουργία του ΤΑΝΕΟ (Ταμείο Ανάπτυξης Νέας Οικονομίας για την Προώθηση επενδύσεων νέας τεχνολογίας).
- Η δημιουργία Κεφαλαίου Επιχειρηματικών Συμμετοχών Υψηλής Τεχνολογίας (ΚΕΣΥΤ).
- Εγκατάλειψη της λειτουργίας των Εταιρειών Αμοιβαίων Εγγυήσεων.
- Διατήρηση του αποκλεισμού των μικρών επενδύσεων (κάτω από ΕΥΡΩ 132.000) από τα αναπτυξιακά κίνητρα (Ν. 2601/98) καθώς και από το νέο αναπτυξιακό νόμο, όπως αυτός τροποποιήθηκε.
- Υπολειτουργία άλλων χρηματοδοτικών μέσων για τις ΜΜΕ (Venture Capital, Factoring, Leasing ΝΕ.Χ.Α κ.ά.).

2.2. Φορολογία

Το 2002 και 2003 η κυβέρνηση επιχείρησε σημαντικές μεταρρυθμίσεις στο σύνολο του φορολογικού συστήματος. Σε γενικές γραμμές, οι μεταρρυθμίσεις στόχευαν στην απλοποίηση του φορολογικού συστήματος, στη δημιουργία ευνοϊκότερου περιβάλλοντος και ενός κλίματος εμπιστο-

σύνης μεταξύ των φορολογουμένων και των αρχών φορολόγησης.

Τα κυριότερα σημεία της φορολογικής μεταρρύθμισης όσον αφορά τις ΜΜΕ συνοψίζονται στα εξής:

- Καθιέρωση του λογιστικού προσδιορισμού του φορολογητέου εισοδήματος για τις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Β΄ κατηγορίας του Κ.Β.Σ.
- Δραστική μείωση της φορολογίας μεταβίβασης των επιχειρήσεων σε συγγενείς.
- Κατάργηση θεώρησης στοιχείων Κ.Β.Σ για τις επιχειρήσεις εκείνες, οι οποίες πραγματοποιούν μηχανογραφική έκδοση στοιχείων.
- Απλοποίηση ίδρυσης και μεταβολής στις επιχειρήσεις.
- Κατάργηση τεκμηρίου για την ίδρυση μικρών επιχειρήσεων.
- Μη υποβολή μηδενικών και πιστωτικών δηλώσεων Φ.Π.Α.
- Αναγνώριση της ζημιάς των ΜΜΕ και επιμερισμός τους στα επόμενα τρία έτη.
- Αύξηση του κατώτατου αφορολόγητου στα ΕΥΡΩ 8.400.
- Μείωση της φορολογικής μνήμης για έλεγχο στα 3 έτη, και μόνο αν διαπιστωθούν παραβάσεις μπορούν να επεκταθούν στα 5 έτη.
- Νομοσχέδιο αντικατάστασης των κυρώσεων για παραβάσεις με σύστημα μορίων και συντελεστών προσαύξησης του κύκλου εργασιών και αντικειμενικοποίησης της επιλογής των υπό έλεγχο επιχειρήσεων (point system).
- Κλείσιμο εκκρεμών υποθέσεων φορολογίας ετών 1993-1998.
- Δημιουργία αποθεματικού για νέες επενδύσεις.
- Αποφυγή δημιουργίας νέας γενιάς ανέλεγκτων χρήσεων.

Στο βαθμό που οι παραπάνω μεταρρυθμίσεις καταργούν τα εξωλογιστικά συστήματα προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης, συμβάλλουν στη διαφάνεια και στην αντικειμενικοποίηση του φορολογικού συστήματος των ΜΜΕ και στην εμπέδωση μιας νέας φορολογικής συνείδησης. Βεβαίως, θα πρέπει να αναφερθεί ότι σε άλλες χώρες της Ε.Ε. έχουν ληφθεί μια σειρά μέτρα τόνωσης της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ μέσω της φορολογικής πολιτικής. Έτσι, η Γερμανία απαλλάσσει τις μικρές επιχειρήσεις από το φόρο κύκλου εργασιών και σχεδιάζει μεταρρύθμιση της φορολογίας επιχειρήσεων, η Γαλλία έχει μειώσει το ποσοστό του φόρου εταιριών για τις επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών χαμηλότερο από 7,6 εκατομμύρια ΕΥΡΩ, η Πορτογαλία έχει απλοποιήσει το σύστημα φορολόγησης των εταιρικών κερδών για τις επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών μέχρι ΕΥΡΩ 150.000 και η Σουηδία επιτρέπει στις επιχειρήσεις να αναβάλουν

την καταβολή μέρους του φόρου εισοδήματος τους για λόγους επανεπένδυσης¹⁶.

2.3. Γραφειοκρατία

Στο θέμα της γραφειοκρατίας σημειώθηκαν ορισμένες θετικές αλλαγές, κυρίως σχετικά με θέματα χρόνου ίδρυσης των επιχειρήσεων (μείωση του αναγκαίου χρόνου ίδρυσης και του αριθμού των δικαιολογητικών).¹⁷ Δημιουργήθηκαν, επίσης, τα **Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών** (ΚΕΠ), τα οποία κρίνονται θετικά σε πρώτη φάση ως προς την προσφορά τους στις ΜΜΕ (πληροφόρηση, παραλαβή δικαιολογητικών, φορολογικές δηλώσεις κ.ά.). Στον τομέα της φορολογίας υπήρξε σημαντική μείωση της γραφειοκρατίας με τη χρήση του TAXISNET (ΦΠΑ, φορολογικές δηλώσεις, κ.ά.), την απλοποίηση υποβολής δηλώσεων ενημέρωσης για μεταβολή προς τις ΔΟΥ μέσω INTERNET και ΕΛΤΑ, τη μη διάτρηση βιβλίων σε ηλεκτρονική μορφή, τη χρήση του διαδικτύου για υπηρεσίες κ.λπ. και του χρόνου τήρησης στοιχείων. Επίσης, θετικό βήμα προς τη μείωση της γραφειοκρατίας είναι η μηχανοργάνωση του ΙΚΑ και του ΟΑΕΕ. Στον εργασιακό χώρο, η δημιουργία των Κέντρων Προώθησης Απασχόλησης (ΚΠΑ) αναμένεται να εξυπηρετήσει τις ανάγκες των επιχειρήσεων με ποιοτικά αναβαθμισμένες υπηρεσίες. Ωστόσο, παραμένει ακόμη εκκρεμότητα η διασύνδεση των υπηρεσιών μεταξύ τους.

Και παρά την εμφανή βελτίωση των συμπεριφορών των δημόσιων υπαλλή-

λων, στο δημόσιο τομέα η γραφειοκρατία είναι ακόμη ισχυρή. Ειδικές περιπτώσεις αδειών οικοδομής, αδειών ηλεκτροδότησης, αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας επιχειρήσεων, αποτελούν όχι μόνο κρίκο γραφειοκρατικής καθυστέρησης αλλά και εστία διαφθοράς και συναλλαγών. Παρόλα αυτά, η χώρα μας υστερεί σημαντικά στην πάταξη της γραφειοκρατίας. Οι εστίες δε της διαφθοράς έχουν εντοπισθεί και τεκμηριωθεί στις εκθέσεις των Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης.

2.4. Όροι Ανταγωνισμού

Τα τελευταία χρόνια καταδείχθηκε πολλές φορές η δυσλειτουργία του ανταγωνισμού, κυρίως με την αδυναμία της Επιτροπής Ανταγωνισμού να επιληφθεί ορισμένων θεμάτων για την αποτροπή της μονοπώλησης της αγοράς. Θα πρέπει να αναφερθεί η επιβολή προστίμου από την Επιτροπή σε επιχειρήσεις για πωλήσεις κάτω του κόστους. Η Επιτροπή δεν έχει προχωρήσει στον εντοπισμό οικονομικών κλάδων όπου παρατηρούνται εναρμονισμένες πρακτικές και κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης.

Η πολιτεία, που έχει και την κύρια ευθύνη της ρύθμισης των αγορών, δεν έχει ακόμη διαμορφώσει τις αναγκαίες στρατηγικές επιλογές, ώστε να δημιουργηθεί ένα υγιές σταθερό ανταγωνιστικό περιβάλλον. Το έλλειμμα αυτό λειτουργεί σε πολλές περιπτώσεις αποσταθεροποιητικά για τις ΜΜΕ αλλά και για τους καταναλωτές. Η πραγματική ενίσχυση του αντα-

17. Ο νόμος 2941/2001 διασφαλίζει ότι μια εταιρία με μετοχικό κεφάλαιο μικρότερο από €ΥΡΩ 300.000 μπορεί να κατοχυρωθεί μέσα σε μια μέρα, χωρίς προηγούμενη επικύρωση του καταστατικού της από τις δημόσιες αρχές.

γωνισμού με τη σταδιακή κατάργηση, μεταξύ άλλων, των κλειστών επαγγελμάτων και η απελευθέρωση των αγορών θα διευκόλυε σημαντικά προς την κατεύθυνση της βελτίωσης των όρων του ανταγωνισμού και για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Ο εντοπισμός από τα αρμόδια όργανα της πολιτείας των περιοχών της οικονομίας, όπου παρατηρούνται ολιγοπωλιακές καταστάσεις, εναρμονισμένες πρακτικές, κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, παραβίαση των κανόνων προστασίας των καταναλωτών ανεξάρτητα από την Επιτροπή Ανταγωνισμού, εντάσσεται στις μείζονες υποχρεώσεις της, παράλληλα με τη δημιουργία ανάλογων παρεμβατικών μηχανισμών και μέτρων απάλειψης των ολιγοπωλιακών φαινομένων. Σχετικά με τον προτεινόμενο κανονισμό για το θέμα της προώθησης των πωλήσεων¹⁸, θα πρέπει να επισημανθεί η αναγκαιότητα έκδοσής του. Το ίδιο ισχύει και για την υπό έκδοση οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές.¹⁹ Θα πρέπει να προβλεφθεί και να ληφθούν τα αναγκαία μέτρα για τους κινδύνους που δημιουργούνται για την επιβίωση των ΜΜΕ με τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές (πωλήσεις κάτω του κόστους, δώρα κ.λπ.). Οι πρακτικές αυτές μπορεί να οδηγήσουν στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος αθέμιτου ανταγωνισμού για τις

ΜΜΕ. Το εύρος των προσφορών θα πρέπει να βρίσκεται σε συνάρτηση με την αρχική ονομαστική τιμολόγηση των προϊόντων, διότι έχει παρατηρηθεί ότι οι μεγάλες επιμέρους εκπτώσεις και προσφορές οδηγούν σε στρέβλωση της αγοράς και παραπλάνηση του καταναλωτή.

Μια ιδιαίτερη πτυχή στρέβλωσης του ανταγωνισμού αποτελεί το παραεμπόριο, το οποίο τα τελευταία χρόνια έχει πάρει εκτεταμένες διαστάσεις σε πολλούς τομείς της οικονομίας, αλλά ιδιαίτερα στον κλάδο του λιανικού εμπορίου. Το φαινόμενο απειλεί την ομαλή λειτουργία της αγοράς και τη βιωσιμότητα των νομίμων επιχειρήσεων. Το νομοθετικό πλαίσιο που ισχύει, και όπως αυτό διαμορφώνεται με το Ν 319/2003 (ΦΕΚ Α΄ 30-10-2003), θεωρείται επαρκές. Η εφαρμογή του Νόμου που είναι έργο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης α΄ και β΄ βαθμού δεν τηρείται.

Το θέμα του ωραρίου λειτουργίας των καταστημάτων αποτελεί σημείο αντιπαράθεσων για την κατάκτηση καλύτερων θέσεων στην αγορά. Οι ΜΜΕ και τα super market τάσσονται υπέρ της διατήρησης του ισχύοντος πλαισίου λειτουργίας των καταστημάτων, όπως ορίζεται στην ΚΥΑ 1162/97. Ορισμένα υπερκαταστήματα τάσσονται υπέρ της πλήρους απελευθέρωσης, ενώ από ορισμένους φορείς της αγοράς τίθεται και το θέμα της εξάπλωσης του εύ-

18. Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετική με τις πρακτικές προώθησης των πωλήσεων στην εσωτερική αγορά, Βρυξέλες 02/10/2001, COM (2001) 546 τελικό. Η συζήτηση βρέσκειται σε εξέλιξη, βλ. Νομοθετικό ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την πρόταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σε ό,τι αφορά τις πρακτικές προώθησης των πωλήσεων στην εσωτερική αγορά COM (2001) 546-C5-0475/2001-2001/0227(COD).

19. Proposal for directive concerning unfair business-to-consumer commercial practices in the Internal Market COM (2003), 356 final.

ρους του ωραρίου στο σύνολο των ωρών της ΚΥΑ, όπου αυτό περιορίζεται από διοικητικές αποφάσεις νομαρχών. Το θέμα εξελίσσεται σε αντιπαράθεση, ενώ διεξάγεται έντονος διάλογος με την κυβέρνηση²⁰. Η Ο.Κ.Ε., σταθμίζοντας τα επιχειρήματα όλων των πλευρών, θεωρεί ότι το ισχύον ωράριο που έχει καθιερωθεί είναι λειτουργικό. Εξυπηρετεί επιχειρήσεις και καταναλωτές και δεν χρήζει αλλαγής. Αυστηρή εξαίρεση μπορεί να γίνει μόνο την περίοδο διεξαγωγής της Ολυμπιάδας του 2004 για τις περιοχές των ολυμπιακών πόλεων, κατόπιν συλλογικής συμφωνίας, καθώς και στις αμιγώς τουριστικές περιοχές, όταν διαπιστώνεται από τις ανάγκες της αγοράς.

Τέλος, η ψήφιση του Π.Δ 166/2003 για την καταπολέμηση της καθυστέρησης πληρωμών, το οποίο ενσωματώνει στο εθνικό δίκαιο την οδηγία 2000/35/ΕΚ, αποτελεί σοβαρό βήμα προς την κατεύθυνση της βελτίωσης του ανταγωνιστικού πλαισίου, αρκεί να προχωρήσει και η ενεργοποίησή του. Η οδηγία αυτή εκδόθηκε μετά την διαπίστωση ότι οι πολύ μεγάλες επιχειρήσεις, εκμεταλλευόμενες την ηγεμονική τους θέση στην αγορά, εκμεταλλεύονται τις ΜΜΕ όχι μόνο μέσω των τιμών αλλά και μέσω των τρόπων πληρωμής. Αξίζει να αναφερθεί ότι η γαλλική κυβέρνηση, με πρόσφατο νόμο,

απαγορεύει την αποπληρωμή τιμολογίων πέραν των 30 ημερών, όταν πρόκειται για ευπαθή αγροτικά προϊόντα.

2.5. Επαγγελματική Κατάρτιση

Στον τομέα της δια βίου επαγγελματικής κατάρτισης των απασχολούμενων στις ΜΜΕ δεν έχει σημειωθεί σημαντική βελτίωση. Τουναντίον, η κατάσταση μάλλον επιδεινώνεται, αφού μόνο το 1,2% του ενεργού ενήλικου πληθυσμού συμμετέχει σε επανακατάρτιση, έναντι 8,4% του μέσου όρου της Ε.Ε., όπως αναφέρεται στο «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση» του 2003. Ως θετική εξέλιξη μπορεί να θεωρηθεί η ψήφιση τον Οκτώβριο του 2003 του Νόμου για το Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Κατάρτισης με την Απασχόληση (ΕΣΣΕΕΚΑ). Με το ΕΣΣΕΕΚΑ θα εναρμονιστούν όλα τα συστήματα επαγγελματικής κατάρτισης. Θα αντιμετωπιστούν, δηλαδή, τα προβλήματα των επικαλύψεων της πιστοποίησης, της απόσπασης από την αγορά εργασίας, της καλύτερης αξιοποίησης των πόρων καθώς και της αποδοτικότητας της επαγγελματικής κατάρτισης.²¹

20. «Η απελευθέρωση του ωραρίου των λιανεμπορικών καταστημάτων φαίνεται να επιταχύνει τη μείωση του μεριδίου της αγοράς των ΜΜΕ, ελαττώνοντας την κερδοφορία τους (το κόστος αυξάνει περισσότερο από τις πωλήσεις). Οι μεγάλες επιχειρήσεις είναι πιο ικανές να εκμεταλλευτούν το συνεχές ωράριο, μια και είναι σε θέση να προσλάβουν εργαζόμενους μερικής απασχόλησης και να οργανώσουν εναλλαγές βάρδιας. Τα μικρά καταστήματα δεν έχουν την δυνατότητα να πληρώνουν έναν επιπλέον εργαζόμενο και ειδικότερα τα μικρά εξειδικευμένα μαγαζιά δεν είναι σε θέση να προσλάβουν φθινό ανειδίκευτο προσωπικό μερικής απασχόλησης, αφού η σωστή εξυπηρέτηση πελατών απαιτεί ένα συγκεκριμένο βαθμό εμπειρίας». Έκθεση του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για τις ΜΜΕ – 2000, σελ.8.

21. Βλέπε, επίσης, Γνώμη της Ο.Κ.Ε. αρ. 91, Το Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (Ε.Σ.Σ.Ε.Ε.Κ.Α.).

2.6. Εργασιακές Σχέσεις

Α' Άποψη

Με τους νόμους 2639/1998, 2874/2000 και 2941/2001 επιχειρήθηκαν σημαντικές αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις, όπως η διεύρυνση της μερικής απασχόλησης, η θεσμοθέτηση των άτυπων μορφών εργασίας, η μείωση του εβδομαδιαίου χρόνου εργασίας από 48 σε 43 ώρες με παράλληλη μείωση των ωρών υπερεργασίας κατά 5 ώρες. Οι ρυθμίσεις αυτές, οι οποίες είχαν ως στόχο την αύξηση της απασχόλησης, εκ του απολογισμού μετά από 3 χρόνια, φαίνεται ότι σε ελάχιστες περιπτώσεις αντικατέστησαν τις υπερωρίες κάποιες θέσεις πλήρους ή μερικής απασχόλησης. Αντίθετα, οι ρυθμίσεις του Ν. 2941/01 επιβάρυναν δραματικά το κόστος των υπερωριών, στέρησαν την ευελιξία των επιχειρήσεων και μείωσαν την ανταγωνιστικότητά τους.

Πρέπει να σημειωθεί ότι, στο μεγαλύτερο εύρος των ΜΜΕ, ο προγραμματισμός των υπερωριών είναι δύσκολος έως αδύνατος. Ενδεικτική είναι η απροθυμία των επιχειρήσεων να αξιοποιήσουν τη διευθέτηση του χρόνου εργασίας. Μόνον 4 ή 5 επιχειρήσεις ρύθμισαν το χρόνο εργασίας με βάση τις διατάξεις του Νόμου 2941/01. Επίσης, είναι πολύ πιθανόν η αποφυγή υιοθέτησης από τις ΜΜΕ των νέων διατάξεων που θεσπίστηκαν για τη μερική απασχόληση, να οφείλεται στο κόστος το οποίο παρέμεινε

απαγορευτικό για αυτές, με συνέπεια την αποφυγή προσλήψεων μερικής απασχόλησης. Σε γενικές γραμμές, οι νόμοι αυτοί, παρότι αποβλέπουν στην αύξηση της απασχόλησης, φαίνεται ότι μέχρι στιγμής δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα όσον αφορά τις ΜΜΕ²².

Β' Άποψη

Οι νόμοι 2639/1998, 2874/2000 και 2941/2001 διαμόρφωσαν όρους περισσότερης ευελιξίας, τόσο στις μορφές όσο και στο χρόνο εργασίας και, σαφώς, για να λειτουργήσουν, προϋποθέτουν την προώθηση συλλογικών συμφωνιών μεταξύ των μερών. Σε κάθε περίπτωση, όμως, δεν μπορεί να διευθετούνται αιτήματα που αφορούν την επαναφορά των παράνομων υπερωριών, στην κατεύθυνση αύξησης της «ανταγωνιστικότητας» των επιχειρήσεων σε βάρος της εργασίας.

2.7. Νέες Θέσεις Εργασίας

Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για τις ΜΜΕ (7^η Έκθεση 2002)²³, υπάρχουν 20,5 εκατομμύρια επιχειρήσεις στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Περιοχή (ΕΕΑ) και Ελβετία, παρέχοντας εργασία για 122 εκατομμύρια ανθρώπους. Από το σύνολο των επιχειρήσεων αυτών, το 93% των επιχειρήσεων είναι πολύ μικρές (0-9 εργαζόμενοι), 6% είναι μικρές (10 – 49), λιγότερο από 1% είναι μεσαίου μεγέθους (50 –

22. «Η επίδραση του Ν. 2874/2000 για την προώθηση της απασχόλησης φαίνεται περιορισμένη, καθώς σε δείγμα 2.016 επιχειρήσεων από αυτές που προχώρησαν σε προσλήψεις (στο 12μηνο Ιούνιος 2001-Ιούλιος 2002), μόνο 6% τις απέδωσαν στις διατάξεις του νόμου», ΕΣΔΑ 2003, σελ. 31.

23. Έβδομη έκθεση 2002, Report 2002 – 7: Recruitment of employees: Administrative burdens on SME s in Europe.

249) και μόνο το 0,2% είναι μεγάλες επιχειρήσεις (250 +). Άλλωστε, κατά το διάστημα 1988-2001, απωλέσθησαν θέσεις εργασίας στις μεγάλες επιχειρήσεις, ενώ αντιθέτως η απασχόληση στον τομέα των ΜΜΕ αυξήθηκε. Στην Ελλάδα, οι ΜΜΕ αποτελούν σχεδόν το σύνολο της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Στο χώρο της μεταποίησης αποτελούν το 99% των επιχειρήσεων, απασχολούν το 63,6% των εργαζομένων σε αυτές και παράγουν το 27% του ΑΕΠ της μεταποίησης. Αντίστοιχα, στο χώρο του εμπορίου, οι ΜΜΕ αποτελούν το 96,5% των εμπορικών επιχειρήσεων (χονδρικού και λιανικού εμπορίου), απασχολούν το 14% των εργαζομένων στην χώρα και παράγουν περίπου το 20% του συνολικού εθνικού ΑΕΠ. Ειδικότερα, οι ΠΜΕ (επιχειρήσεις που απασχολούν μέχρι 10 άτομα) αποτελούν τον κύριο όγκο της επιχειρηματικής δραστηριότητας τόσο στην Ευρώπη (93% των επιχειρήσεων) όσο και στην Ελλάδα (99% των επιχειρήσεων).

Τα διοικητικά βάρη των ΜΜΕ, που σχετίζονται με την πρόσληψη των εργαζομένων, έχουν αυξηθεί, παρά τις ενέργειες των κρατών μελών και αποτελούν βασικό αντικίνητρο για νέες προσλήψεις για το 31% των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων.

Στην Ελλάδα το μη μισθολογικό κόστος είναι από τα υψηλότερα στην Ε.Ε και φτάνει το 43,86% του μισθού, γεγονός που αποτρέπει τις προσλήψεις και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Όμως, η μείωση του προσκρούει σε προβλήματα που δημιουργούνται στα ασφαλιστικά ταμεία και η Πολιτεία πρέπει να επιληφθεί του προβλήματος (Σειρά προγραμμάτων μείωσης του μη μισθολογικού κόστους που εφαρμόζονται από την Πολιτεία π.χ. για την πρόσληψη γυναικών, ανέργων άνω των 55 ετών, αντικα-

τάσταση εγκύων γυναικών κ.ά., δείχνει ακριβώς ότι το μη μισθολογικό κόστος αποτελεί ένα από τα εμπόδια στην αύξηση της απασχόλησης).

Σύμφωνα με τα στοιχεία εγκρίσεων επενδύσεων δευτερογενούς τομέα του Αναπτυξιακού Νόμου 2601/98 για τα έτη 1998-2001, το κόστος δημιουργίας μίας νέας θέσης εργασίας στις σχετικά μικρές επενδύσεις (ύψος επένδυσης μέχρι 400.000.000 δρχ.), ανερχόταν στα 34,5 εκατ. δρχ και η δημόσια επιχορήγηση στα 10,9 εκατ. δρχ. ανά θέση εργασίας. Στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις του δευτερογενούς τομέα, που οι επενδύσεις κυμαίνονται μεταξύ 5 & 10 δισ. δρχ., το κόστος μιας νέας θέσης εργασίας ανερχόταν στα 105,5 εκατ. δρχ. και η δημόσια επιχορήγηση στα 36 εκατ. δρχ.

Σε ό,τι αφορά στο Πρόγραμμα Γυναικείας Επιχειρηματικότητας (Μ. 2.8.2 ΕΠΑΝ) που χειρίστηκε ο ΕΟΜΜΕΧ, κατά τον Α' και Β' Κύκλο του προγράμματος προκύπτει ότι το κόστος δημιουργίας μίας νέας θέσης εργασίας ανέρχεται σε ΕΥΡΩ 21.900 δημόσια επιχορήγηση, χωρίς να υπολογίζεται η αυτοαπασχόληση των ίδιων των νέων επιχειρηματιών, που μειώνει το κόστος νέας απασχόλησης σε ΕΥΡΩ 13.682.

Αντίστοιχα, στο Πρόγραμμα Νεανικής Επιχειρηματικότητας (Μ. 2.8.1 ΕΠΑΝ) που χειρίστηκε ο ΕΟΜΜΕΧ, κατά τον Α' και Β' Κύκλο του προγράμματος προκύπτει ότι το κόστος δημιουργίας μίας νέας θέσης εργασίας ανέρχεται σε ΕΥΡΩ 23.755 δημόσια επιχορήγηση, χωρίς να υπολογίζεται η αυτοαπασχόληση των ίδιων των νέων επιχειρηματιών, που μειώνει το κόστος νέας απασχόλησης σε ΕΥΡΩ 11.877.

2.8. Αξιοποίηση Κοινοτικών Πόρων για τις ΜΜΕ

Όπως ήδη αναφέρθηκε, οι ελληνικές ΜΜΕ δεν επωφελούνται στον αναμενόμενο βαθμό από τα κατά καιρούς μέτρα και τις πολιτικές στήριξής τους, ανεξάρτητα από το πόσο φιλικά ή όχι είναι προς αυτές. Βεβαίως, η διαπίστωση αυτή δεν αποτελεί ελληνική πρωτοτυπία. Σε πολλά κράτη μέλη της Ε.Ε. εμφανίζεται το ίδιο φαινόμενο²⁴.

Το Γ' ΚΠΣ αποτελεί μια σημαντική ευκαιρία προς την κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού των ΜΜΕ. Η Ο.Κ.Ε. έχει εγκαίρως διατυπώσει την άποψη ότι πρέπει να ληφθεί ειδική μέριμνα στην υλοποίηση των προγραμμάτων του Γ' ΚΠΣ, ώστε να φθάσουν τα κονδύλια στους φυσικούς τους αποδέκτες, τις ΜΜΕ. Όπως προκύπτει όμως από τα διαθέσιμα στοιχεία, μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό ΜΜΕ έχουν υποβάλλει προτάσεις και ακόμη μικρότερο έχει εγκριθεί. Συνολικά μέχρι την 23^η Οκτωβρίου 2003 εγκρίθηκαν 9.000 προτάσεις επιχειρήσεων από τις 17.750 που υποβλήθηκαν²⁵. Η έλλειψη σωστής ενημέρωσης και πληροφόρησης, η ανεπάρκεια κατάλληλων δομών στήριξης των ΜΜΕ για την ένταξη στα προ-

γράμματα αυτά, η πολυπλοκότητα των όρων και το κόστος που συνεπάγεται η σύνταξη και η συμμετοχή σε μια πρόταση παρεμποδίζουν και δρουν αποτρεπτικά στη συμμετοχή των ΜΜΕ στο Γ' ΚΠΣ.

Τόσο οι γραφειοκρατικές διαδικασίες για την αρχική υποβολή των προτάσεων, όσο και η διαχείριση αυτών, δημιούργησαν σωρεία αντικινήτρων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η προκήρυξη του Α' Κύκλου των δράσεων ενίσχυσης των ΜΜΕ στο πλαίσιο των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ), η οποία κατέδειξε τις αντιφάσεις ανάμεσα στους σχεδιασμούς και τις εφαρμογές.

Η έλλειψη δομών στήριξης των ΜΜΕ είναι εμφανής, και η εμπλοκή των τραπεζών δεν φαίνεται να έχει τα επιθυμητά θετικά αποτελέσματα. Η στήριξη των ΜΜΕ από τον ΕΟΜΜΕΧ, στον οποίον απαιτούνται βελτιώσεις και εκσυγχρονισμός, δεν αρκεί. Η διαπίστωση αυτή, σε συνδυασμό με την καθυστέρηση δημιουργίας και λειτουργίας των ΚΕΤΑ, έχουν αφήσει χωρίς ουσιαστική στήριξη τις ΜΜΕ.

24. Βλ. *European Commission, Thematic Evaluation of Structural Fund Impacts on SMEs, Synthesis Report, Version 4, Brussels, 1999.*

25. **Συνολικός προϋπολογισμός** : 6.329 εκ. ΕΥΡΩ. **Χρηματοδότηση** : 30% Κοιν. Πόροι, 20% Εθνικ. Δημ. Δαπ., 50% Ιδιωτική Πόροι. **Σχεδιασμός** : 2/3 των πόρων αφορούν δράσεις και επενδύσεις ιδιωτικών επιχειρήσεων, κατά 80% μικρομεσαίων, 1/3 των πόρων αφορούν δράσεις και έργα παραγωγικών υποδομών και δικτύων. **Βαθμός Ενεργοποίησης** συνολικού προϋπολογισμού: 81,2%. **Εντάξεις** 376 Έργων και Ειδικών Δράσεων ενίσχυσης επιχειρήσεων και βελτίωσης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος: 59,6% του συνολικού προϋπολογισμού. **Εγκρίσεις** 9.000 προτάσεων επιχειρήσεων (από τις 17.750 που υποβλήθηκαν) που αντιστοιχούν στο 70% των συνολικών πόρων του ιδιωτικού τομέα (το υπόλοιπο 30% έχει ήδη προκηρυχθεί ή θα προκηρυχθεί για τον επόμενο μήνα). **Κινητοποίηση** ιδιωτικών πόρων με βάση τις ενταγμένες επιχειρήσεις: 1,8 δις ΕΥΡΩ περίπου. **Ανάληψη** νομικών δεσμεύσεων 32% του συνολικού προϋπολογισμού. **Απορρόφηση** κοινοτικών πόρων: 19%. **Πληρωμές** σε τελικούς αποδέκτες 12% της συνολικής (μέχρι το 2008) δημόσιας δαπάνης ή το 63% της δέσμευσης 2001 και 2002.

2.9. Τεχνολογία – Νέα Οικονομία

Στη χώρα μας οι πλειοψηφία των ΜΜΕ εμφανίζει ακόμη μεγάλη υστέρηση στους τομείς Έρευνας, Τεχνολογίας και νέας Οικονομίας.

Στον τομέα αυτό, το πρόγραμμα «Δικτυωθείτε», το οποίο έχει μεγάλο εύρος με μικρά ποσά επιδοτήσεων, είχε τη μεγαλύτερη συμμετοχή και η υλοποίησή του προχωρά με ικανοποιητικούς ρυθμούς. Τελικός στόχος είναι πάντα η εμπλοκή στις λεωφόρους της πληροφορίας 50.000 μικρών επιχειρήσεων.

Για την προώθηση της τεχνολογίας έχουν ήδη δημιουργηθεί, μεταξύ πολλών άλλων δομών υποστήριξης των ΜΜΕ για την ένταξή τους στην ψηφιακή οικονομία²⁶, 13 Κέντρα Επιχειρήσεων Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΚΕΤΑ), τα αποτελέσματα των οποίων δεν μπορούν να αξιολογηθούν

ακόμη. Στον τομέα της νέας οικονομίας έχει δημιουργηθεί το ΤΑΝΕΟ, χωρίς ως τώρα να έχει λειτουργήσει πρακτικά. Τέλος, υπάρχει ένα σύνολο δράσεων του ΕΠΑΝ²⁷, των ΠΕΠ²⁸ και του ΕΠ ΚτΠ²⁹, που στοχεύουν στην εισαγωγή των ΜΜΕ στην Κοινωνία της Πληροφορίας με τη χρήση και διάδοση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών και την τεχνολογική αναβάθμιση των επιχειρήσεων της χώρας.

2.10. Συγχωνεύσεις

Οι ΜΜΕ δεν ενισχύονται με κίνητρα συνενώσεων, όπως για παράδειγμα τα φορολογικά κίνητρα συνένωσης του Ν. 3091/2002, που θεσπίστηκαν για τις Α.Ε. (μείωση συντελεστών φορολόγησης, σχηματισμός αφορολογήτου αποθεματικού).

Βελτίωση σημειώθηκε στο θέμα της φορολόγησης της υπεραξίας κατά τη συνένωση επιχειρήσεων. Με την παρ. 3 του

-
26. Κεντρική Δομή Δικτύωσης ΚΕΤΑ – ΚΕΔΥ, E-business forum, Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας, Ενίσχυση Κέντρων Ηλεκτρονικού Εμπορίου, ΚΕΣΥΤ, ΟΠΣ Ηλεκτρονικού Ελέγχου και Κατάθεσης Εμπορικών Σημάτων, Δημιουργία Θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων και Τεχνολογικών Πάρκων.
 27. Χρηματοδότηση Ολοκληρωμένων Επιχειρηματικών Σχεδίων (αφορά επιχειρήσεις όλων των κλάδων με προσωπικό μέχρι 250 άτομα). Χρηματοδότηση Μικρών Επιχειρηματικών Σχεδίων (αφορά επιχειρήσεις όλων των κλάδων μέχρι 50 άτομα προσωπικό). Τεχνολογικός εκσυγχρονισμός ΜΜΕ (αφορά επιχειρήσεις όλων των κλάδων με προσωπικό από 10 – 250 άτομα, Προώθηση δικτύωσης - clustering (ενισχύονται επιχειρήσεις για την ανάπτυξη έργων Νέας Οικονομίας), ΠΡΑΞΕ Α'. Υποστήριξη Ερευνητικών Μονάδων για την προτυποποίηση και την εμπορική εκμετάλλευση ερευνητικών αποτελεσμάτων με δημιουργία νέων επιχειρήσεων - SPIN OFF, ΠΡΑΞΕ Β'. Αξιοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων με τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων ένταξης γνώσης και ταχείας ανάπτυξης. Ανάπτυξη Βιομηχανικής Έρευνας και Τεχνολογίας για νέες επιχειρήσεις – ΠΑΒΕΤ ΝΕ. Διεθνής Συνεργασία στη Βιομηχανική Έρευνα και Δραστηριότητες Ανάπτυξης σε Προ – ανταγωνιστικό στάδιο. Συνεργασίες με Ε & Τ Οργανισμούς Χωρών εκτός Ευρώπης 2002 - 2005.
 28. Στο πλαίσιο των ΠΕΠ υπάρχουν τρεις θεματικές ενότητες ενισχύσεων για τις επιχειρήσεις: Ενίσχυση Ανταγωνιστικότητας – Καινοτομία των ΜΜΕ στη μεταποίηση (έχει ολοκληρωθεί ο Α' Κύκλος με φρέα υλοποίησης τις Τράπεζες), Τουρισμός – Δικτύωση, συνεργασία των τουριστικών επιχειρήσεων, Κοινωνία της Πληροφορίας.
 29. Δικτυωθείτε, Επιχειρείτε ηλεκτρονικά (ανάπτυξη ολοκληρωμένων πληροφοριακών συστημάτων επιχειρήσεων από 5 – 150 άτομα) – έχει ολοκληρωθεί ο Α' Κύκλος και έχει προκηρυχθεί ο Β', Ηλεκτρονικές Δημόσιες Προμήθειες, E-learning, E-business, Τοποθέτηση ερευνητικού προσωπικού σε επιχειρήσεις – ΗΡΩΝ, Ανάπτυξη – Ενίσχυση - Επέκταση Δικτύων για την Ε & Τ (ΑΚΜΩΝ, ΠΕΝΕΔ, ΤΕΧΝΟΜΕΣΙΤΕΙΑ).

άρθρου 3 του Ν. 3091/2002 αντικαταστάθηκε η παρ. 1 του άρθρου 13 του Ν. 2238/94 και παύει η επιβολή φόρου υπεραξίας και φόρου δωρεάς σε επιχείρηση συμβαλλόμενη σε συνένωση (κατά το ύψος συμμετοχής στη νέα εταιρεία).

2.11. Διαδοχή - Μεταβίβαση

Στο τομέα της διαδοχής-μεταβίβασης των επιχειρήσεων σημειώθηκαν βήματα βελτίωσης προς όφελος των ΜΜΕ. Με το Ν. 3091/2002 μειώθηκε ο φόρος μεταβίβασης επιχειρήσεων εξ επαχθούς αιτίας σε συγγενείς Α΄ & Β΄ βαθμού σε 1,2% και 2,4% αντίστοιχα. Η τροποποίηση αυτή διευκολύνει τις μεταβιβάσεις και τη συνέχιση της λειτουργίας των οικογενειακών επιχειρήσεων. Το πρόβλημα με τη φορολογία από μεταβίβαση επιχειρήσεων προς τρίτους, η οποία παραμένει άθικτη τόσο στη φορολογία κεφαλαίου (πώλησης) όσο και της υπεραξίας, εξακολουθεί να παραμένει. Η πρόσληψη εταίρου, η αύξηση Κεφαλαίων και η μετοχοποίηση μεριδίων μπορεί να αποτελέσουν λύσεις, χωρίς να επιβαρύνονται με υπεραξίες.

2.12. Περιβάλλον

Στον τομέα περιβάλλον δεν σημειώθηκαν σημαντικές μεταβολές για τις ΜΜΕ. Η Κυβέρνηση εξέδωσε πέντε Π.Δ., εκ των οποίων τα τέσσερα αφορούν την υποχρέωση ανακύκλωσης μερών αυτοκινήτου και το ένα την ανακύκλωση οικοδομικών υλικών από κατεδαφίσεις. Επίσης, από 01/01/2003 τέθηκε σε εφαρμογή ο Νόμος 2319/2001 για το Σύστημα Συλλογικής Εναλλακτικής Διαχείρισης «ΣΣΕΔ – Ανακύκλωση». Προβλέπεται ότι οι επιχειρήσεις θα πληρώνουν ένα τέλος ανακύκλωσης ανάλο-

γα με το μέγεθος της ρύπανσης που προκαλούν οι ετικέτες και τα υλικά συσκευασίας. Το τέλος θα καταβάλλεται σε εταιρίες συλλογικής διαχείρισης απορριμμάτων.

Τα προβλήματα που απασχολούν τις ΜΜΕ αναφορικά με το περιβάλλον συνοψίζονται επιγραμματικά:

- Στα πενιχρά αποτελέσματα του νέου νόμου (Ν. 2965/01) για τη βιώσιμη ανάπτυξη στην Αττική, ιδίως στο πρόβλημα των αδειών λειτουργίας (υπάρχει πρόθεση να επεκταθεί ο Νόμος και σε άλλες περιοχές της Ελλάδας).
- Στα προβλήματα βιοτεχνικών ζωνών και αδειών λειτουργίας στην υπόλοιπη Ελλάδα.
- Στο κόστος ίδρυσης και λειτουργίας των ΒΙΟ.ΠΑ.
- Στην μείωση του ποσοστού επιδότησης των φορέων ΒΕΠΕ σε 40% κατ' ανώτατο όριο (τροποποίηση του Ν. 2965/01).
- Στην αναγκαιότητα θέσπισης κριτηρίων και προϋποθέσεων σχετικά με τις περιοχές εγκατάστασης των επιχειρήσεων (εμπορικές ζώνες). Το ζήτημα του εμπορικού πολεοδομικού σχεδιασμού αποτελεί κρίσιμο πρόβλημα και συνδέεται τόσο με το θέμα του υγιούς ανταγωνισμού όσο και με την ποιότητα ζωής των πολιτών.
- Στις ενοποιήσεις αρχαιολογικών χώρων, τις αλλαγές χρήσης γης, τις εξώσεις βιοτεχνιών, την έλλειψη τόπου εγκατάστασης και την εξωστική πολιτική Δήμων, χωρίς την αντίστοιχη μέρι-

μνα και αποζημίωση του κόστους μετεγκατάστασης.

- Ενίσχυση της επαχθούς ή οικειοθελούς μετεγκατάστασης με ανάλογο ποσοστό.

Με το Νόμο 2965/2001 η πολιτεία επιδιώκει την εναρμόνιση των παραγωγικών δραστηριοτήτων στο Ν. Αττικής με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και με παράλληλη αξιοποίηση των μεγάλων τεχνολογικών αλλαγών που συντελούνται τα τελευταία χρόνια. Σε κάθε περίπτωση, η θέσπιση και εφαρμογή σύγχρονων κανόνων λειτουργίας και ο εναρμονισμός τους με τις περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες είναι απαραίτητος όρος ανάπτυξης των επιχειρήσεων.

Παρά το νέο νομικό πλαίσιο για τη βιώσιμη ανάπτυξη της Αττικής αλλά και τα μέτρα ενίσχυσης που έχει υιοθετήσει το ΕΠΑΝ για την υποστήριξη της προσαρμογής των επιχειρήσεων στα νέα δεδομένα, εξακολουθούν να υπάρχουν προβλήματα:

- Η εγκατάσταση και λειτουργία νέων βιοτεχνικών επιχειρήσεων ή η μετεγκατάσταση ήδη λειτουργούντων σε ζώνες βιομηχανίας-βιοτεχνίας της Αττικής είναι δύσκολη διότι:
 1. Οι ζώνες σχεδόν στην πλειοψηφία τους είναι εκτός σχεδίου και δεν προχωράει η πολεοδόμησή τους, πόσον μάλλον η οργάνωσή τους.
 2. Μη ελκυστικά και αναποτελεσματικά κίνητρα εγκατάστασης – μετεγκατάστασης μεταποιητικών μονάδων στα ΒΙΟ.ΠΑ., όπου οι αξίες γης είναι απαγορευτικές και οι συντελεστές δόμη-

σης υψηλοί, όταν πρόκειται για δόμηση σε περιοχές εκτός σχεδίου πόλεως. Οι απαγορευτικές τιμές των αξιών γης έχουν ως συνέπεια να εγκαθίστανται στις περιοχές αυτές επιχειρήσεις εμπορίου και υπηρεσιών, δραστηριότητες που συχνά δεν προβλέπονται ως χρήσεις σε αυτές τις ζώνες.

3. Δεν έχουν δημιουργηθεί οργανωμένα ΒΙΟ.ΠΑ., κατά το Ν. 2545/97 περί ΒΕΠΕ, με φορέα διαχείρισης πλην των περιπτώσεων των Άνω Λιοσίων και του ΒΙΟ.ΠΑ. Σχιστού.
- Η μετεγκατάσταση λειτουργούντων μονάδων σε ζώνες όταν δεν πληρούν τις προϋποθέσεις της νέας ίδρυσης. Παρότι κύριος στόχος του νέου Νόμου, με τις διατάξεις για τη μετεγκατάσταση και τις μεταβατικές διατάξεις είναι να κατευθυνθούν οι επιχειρήσεις αυτές από τη Γενική Κατοικία σε ζώνες, τίθεται η προϋπόθεση της προηγούμενης νόμιμης λειτουργίας. Οι υπάρχουσες επιχειρήσεις που δεν έχουν άδεια λειτουργίας και επιθυμούν να μετεγκατασταθούν σε ζώνες και να λειτουργούν νόμιμα, αποκλείονται. Οι νόμιμες επιχειρήσεις δεν υποχρεούνται σε μετεγκατάσταση και δεν έχουν λόγο άλλωστε να το κάνουν. Επομένως, το αποτέλεσμα είναι να προτιμάται η μη νόμιμη λειτουργία αντί της νόμιμης, ως προς την άδεια λειτουργίας.
 - Ένα άλλο εξίσου σοβαρό θέμα είναι αυτό των αλλαγών χρήσεων γης περιοχών Δήμων μέσα από τα Πολεοδομικά Διατάγματα. Σύμφωνα και με τη φιλοσοφία του Ν. 2965/2001 και ειδικότερα του

άρθρου 7, θα πρέπει κατά τον πολεοδομικό σχεδιασμό να ακολουθούνται οι κατευθύνσεις του νόμου για τη χωροθέτηση της μεταποίησης. Η πράξη όμως είναι τελείως διαφορετική. Ο πολεοδομικός σχεδιασμός γίνεται πολλές φορές εργαλείο απομάκρυνσης της μεταποίησης κατά βούληση ή για την εξυπηρέτηση τοπικών ή ευρύτερων συμφερόντων. Χρειάζονται ασφαλιστικές δικλίδες και μηχανισμοί που θα αποτρέπουν αυτά τα φαινόμενα.

Εξάλλου είναι ευρύτατα γνωστό ότι πολύ μεγάλος αριθμός βιοτεχνικών και βιομηχανικών μονάδων λειτουργούν στην Αττική με ανοχή των διατάξεων του Π.Δ. 84/84, χωρίς να διαθέτουν άδεια λειτουργίας. Για το λόγο αυτό, οι παραπάνω μονάδες δεν ήταν σε θέση να αξιοποιήσουν εθνικά ή ευρωπαϊκά προγράμματα για τον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεών τους, την εισαγωγή νέων τεχνολογιών κ.λπ.

2.13. Το ασφαλιστικό πρόβλημα

Το ασφαλιστικό και η βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης αποτελούν ασφαλιστικές δικλίδες για τη συνοχή της κοινωνίας και την ανάπτυξη της οικονομίας. «Η κοινωνική ασφάλεια αποτελεί την αληθή και ορθολογισμένη οικονομία των πηγών των ανθρωπίνων αξιών...»³⁰. Με αυτήν την έννοια εξεταζόμενο, το ασφαλιστικό πρόβλημα αποτελεί για τους αυτοαπασχολούμενους και τους εργοδότες των

ΜΜΕ σημαντικό σταθεροποιητικό παράγοντα της επιχειρηματικής και κοινωνικής τους ζωής. Ωστόσο, η σταθερότητα αυτή στηρίζεται στη βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος, η οποία κινδυνεύει από διάφορους παράγοντες, κυριότεροι των οποίων είναι το δημογραφικό και η μείωση της ασφαλιστικής σχέσης ασφαλισμένων – συνταξιούχων. «Τα κράτη μέλη έχουν επίγνωση ότι, λόγω της υψηλής οικονομικής επιβάρυνσης από τη ραγδαία επιδείνωση των σχέσεων του λόγου εξάρτησης, η δίκαια κατανομή μεταξύ των γενεών κινδυνεύει».³¹ Εκ των πραγμάτων, το ασφαλιστικό απασχολεί τους επιχειρηματίες των ΜΜΕ, με κύριους άξονες τον κοινωνικό χαρακτήρα του, τη βιωσιμότητα, τις επαρκείς παροχές και τη διατήρηση της αλληλεγγύης των γενεών.

Η ενοποίηση των τριών ταμείων ΤΕΒΕ, ΤΑΕ, ΤΣΑ στον Οργανισμό Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ) με το Ν. 2676/99, παρότι ακόμη δεν έχει ολοκληρωθεί, αποτέλεσε ένα πετυχημένο μοντέλο ενοποίησης ταμείων με θετικά αποτελέσματα ως προς τους όρους βιωσιμότητας. Ωστόσο, σοβαρά προβλήματα των ασφαλισμένων και συνταξιούχων μένουν άλυτα, μερικά των οποίων είναι:

- Καθυστέρηση της ολοκλήρωσης ενοποίησης του ΟΑΕΕ και ενιαιοποίησης των κανονισμών.
- Μεγάλο μέρος των συνταξιούχων είναι χαμηλοσυνταξιούχοι με συντάξεις κάτω του κατώτατου ορίου συντάξεων, με

30. Διακήρυξη της Διάσκεψης Εργασίας στο Σαντιάγκο της Χιλής, 1942.

31. «Κοινή έκθεση της Επιτροπής και του Συμβουλίου σχετικά με τις επαρκείς και βιώσιμες συντάξεις» Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Βρυξέλλες 17.12.2002.

συνέπεια να αναπληρώνεται το έλλειμμα από το Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΑΣ).

- Μεγάλες απώλειες συντάξεων των εξερχόμενων στη σύνταξη από τον ΟΑΕΕ από την εφαρμογή της διαδοχικής ασφάλισης.
- Η παροχή της πρωτοβάθμιας περίθαλψης των συνταξιούχων του ΟΑΕΕ δεν δίνεται από τον φυσικό τους φορέα, αλλά από το ΙΚΑ, με αρνητικές συνέπειες στις παροχές και το κόστος.
- Συσσώρευση μεγάλων οφειλών του κράτους προς τον ΟΑΕΕ από τη συμμετοχή του στο ταμείο και καθυστέρηση εξόφλησής τους.

- Δεν προβλέπονται παροχές κοινωνικού χαρακτήρα, όπως το επίδομα λοχείας, η αναπλήρωση απώλειας εισοδήματος από ασθένεια ή ανεργία (κλείσιμο επιχείρησης), ο κοινωνικός τουρισμός, οι πολιτιστικές παροχές κ.ά.
- Μη ύπαρξη ανώτατου ορίου ασφαλιστικού χρόνου μετά το οποίο να δίδεται δικαίωμα σύνταξης ανεξαρτήτως ηλικίας και ταμείου ασφάλισης.
- Σοβαρές απώλειες συντάξεων από τη διαδοχική ασφάλιση.

Η διευθέτηση των ασφαλιστικών προβλημάτων των ΜΜΕ αποτελεί στοιχείο βελτίωσης της επιχειρηματικότητας και της αποδοτικότητάς τους.

III. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

3.1. Διαβούλευση - Πολιτικές για τις ΜΜΕ

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι επιβάλλεται η παραπέρα διεύρυνση της συμμετοχής των ΜΜΕ και των φορέων τους στη διαμόρφωση πολιτικών. Ειδικότερα:

- Άμεση συγκρότηση κεντρικού πολιτικού οργάνου, όπως η δημιουργία Εθνικού Συμβουλίου για τις ΜΜΕ, το οποίο θα συντονίζει το σύνολο των πολιτικών για τις ΜΜΕ, με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και θα αποτελεί μόνιμο θεσμό διαβούλευσης και διαλόγου.
- Ίδρυση Παρατηρητηρίου για το Εμπόριο και τις Υπηρεσίες κατ' αναλογία του ιδρυθέντος Παρατηρητηρίου για τις ΜΜΕ, το οποίο απευθύνεται κυρίως στη μεταποιητική δραστηριότητα.
- Ενδυνάμωση των φορέων στήριξης των ΜΜΕ με τη δημιουργία νέων και την κατάργηση παλαιών (Κλαδικά Ινστιτούτα). Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού των φορέων αυτών.
- Άμεση λειτουργία του Εθνικού Συμβουλίου Χειροτεχνίας, που συστήθηκε από το Υπουργείο Ανάπτυξης, με στόχο την ουσιαστική στήριξη της παραδοσιακής και καλλιτεχνικής βιοτεχνίας.
- Δημιουργία Ινστιτούτου Τεχνολογίας και Σχεδιασμού προσανατολισμένου στις ανάγκες των ΜΜΕ.
- Ίδρυση Ινστιτούτων ερευνών – μελετών από τους κοινωνικούς εταίρους.

- Έγκαιρη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στα αρχικά στάδια σχεδιασμού πολιτικών και όχι όταν αυτές έχουν λάβει την τελική τους μορφή.
- Επανακαθορισμός των Επιμελητηρίων στο θεσμικό τους ρόλο, ώστε να αξιοποιηθούν οι δυνατότητές τους.

3.2. Εθνικός ορισμός για τις ΜΜΕ

Μετά την αναθεώρηση των κριτηρίων ορισμού των ΜΜΕ από την Ε.Ε., είναι αναγκαία η διατύπωση ενός εθνικού ορισμού, ο οποίος, χωρίς να αγνοεί τον κοινοτικό ορισμό, θα λαμβάνει υπόψη του τις ελληνικές ιδιαιτερότητες. Στο πλαίσιο του ορισμού αυτού κρίνεται σκόπιμη η μεγαλύτερη διερεύνηση των ιδιαιτεροτήτων της κατηγορίας των αυτοαπασχολουμένων, εξαιτίας του κρίσιμου ρόλου τους στην ελληνική κοινωνική και οικονομική δομή.

3.3. Κίνητρα Συνενώσεων

Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός εξωθεί σε αύξηση του μέσου μεγέθους του κεφαλαίου των επιχειρήσεων. Ως εκ τούτου, η θέσπιση φορολογικών, αναπτυξιακών και χρηματοδοτικών κινήτρων προς την κατεύθυνση των συνενώσεων των ΜΜΕ είναι απαραίτητη. Τέτοια κίνητρα μπορεί να είναι: η μείωση της φορολογίας των επιχειρήσεων που συνενώνονται στα 3-5 πρώτα χρόνια, η δημιουργία αφορολόγητου αποθεματικού και για συνεταιρισμούς, η απλοποιημένη υπαγωγή των επενδύσεων στα αναπτυξιακά κίνητρα, η χρηματοδότηση των επενδύσεων των συνενωμένων επιχειρήσεων κ.ά. Η ευ-

ρεία υλοποίηση των κινήτρων του άρθρου 7 του Ν. 2386/96 και η επαναφορά του άρθρου 9 του Ν. 2992/92 για τις συγχωνεύσεις των ΜΜΕ μπορούν να συμβάλουν θετικά στη κατεύθυνση αυτή. Τέλος, επιβάλλεται η ψήφιση ενός σύγχρονου θεσμικού πλαισίου για τους συνεταιρισμούς και τις κοινοπραξίες.

3.4. Συμβολή των συλλογικών φορέων των ΜΜΕ

Οι συλλογικοί φορείς των ΜΜΕ οφείλουν να αναλάβουν περισσότερες πρωτοβουλίες προς την κατεύθυνση εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης των επιχειρήσεων με την καλλιέργεια μιας νέας επιχειρηματικής κουλτούρας που θα λαμβάνει υπόψη το νέο παγκοσμιοποιημένο και έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον και θα αποδέχεται τον επιχειρηματικό κίνδυνο, την αποτυχία και την ενίσχυση της αειφόρου επιχειρηματικότητας. Προς το σκοπό αυτό πρέπει να προσαρμοστούν μια σειρά ενεργειών κατάρτισης-ενημέρωσης. Για παράδειγμα, είναι σκόπιμο ο θεσμός της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης³², με πρωτοβουλίες των φορέων των ΜΜΕ, να διαδοθεί και να προσαρμοστεί κατάλληλα, εις τρόπον ώστε να ενσωματωθεί και στην κουλτούρα των ΜΜΕ.

Ομοίως, οι φορείς των ΜΜΕ πρέπει να βελτιώσουν τη συμβολή τους στα όργανα συμμετοχής και διαβούλευσης. Η ίδρυση ισοτιμούντων μελετών για τις ΜΜΕ θα βοηθήσει σημαντικά προς αυτή την κατεύθυνση.

3.5. Άσκηση εξειδικευμένων πολιτικών

Η άσκηση εξειδικευμένων πολιτικών που αφορούν κρίσιμους τομείς ανάπτυξης κλάδων, οι οποίες θα δράσουν ως ατμομηχανή ανάπτυξης, είναι πλέον απαραίτητο εργαλείο της κυβερνητικής πολιτικής. Όπως άλλωστε διαφαίνεται και από την Ανακοίνωση της Επιτροπής, υπάρχει και σε επίπεδο Ε.Ε. ένα μεγαλύτερο περιθώριο άσκησης κάθετων πολιτικών. Οι εξειδικευμένες πολιτικές απαιτούν την άμεση εμπλοκή των κοινωνικών εταίρων στο σχεδιασμό τους. Εξειδικευμένες πολιτικές μπορούν να ασκηθούν π.χ. στην ανάπτυξη επιχειρήσεων σχεδιασμού προϊόντων, στην εισαγωγή νέας τεχνολογίας, την ποιοτική βελτίωση και τυποποίηση προϊόντων.

3.6. Χρηματοδότηση

Τα ως τώρα επί μέρους μέτρα και προγράμματα χρηματοδότησης καλύπτουν μικρό μέρος των αναγκών των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση. Απαιτείται:

- Η διατύπωση ενός γενικού συστήματος χρηματοδοτικής στήριξης των ΜΜΕ, με ποσοτικά και ποιοτικά κριτήρια, που θα περιλαμβάνει σύστημα εγγυήσεων και επιδότησης επιτοκίου.
- Η περαιτέρω προσαρμογή των νέων χρηματοδοτικών μέσων Venture Capital, Factoring, Leasing κ.ά., έτσι ώστε να μπορεί να προσφύγει σ' αυτά μεγαλύτερος αριθμός ΜΜΕ.

32. Γνώμη της Ο.Κ.Ε. Νο 95.

- Η θέσπιση και άλλων χρηματοδοτικών μέσων, όπως οι «επιχειρηματικοί άγγελοι» οι αμοιβαίες εγγυήσεις κ.ά., που χρησιμοποιούνται στην Ε.Ε.
- Η ανάπτυξη πρωτότυπων και καινοτόμων προγραμμάτων αξιοποίησης παρθένων τοπικών πλουτοπαραγωγικών πηγών, με τη δημιουργία τοπικών κεφαλαίων τύπου, με συγκεκριμένους στόχους και τη συμμετοχή προσώπων και φορέων κάθε νομικής μορφής του τόπου.
- Επιβάλλεται η περαιτέρω αποδέσμευση των δανείων των ΜΜΕ από τις εμπράγματα ασφάλειες και η ανάδειξη του επιχειρηματικού σχεδίου και της επιχείρησης ως βασικού κριτηρίου στη χρηματοδότηση.
- Αύξηση του αρχικού κεφαλαίου του ΤΕΜΠΜΕ στα 300 εκατομμύρια ΕΥΡΩ. Επαναξιολόγηση του ελαχίστου επασφάλιστρου δανείου (1,5%) του ΤΕΜΠΜΕ Α.Ε. με κατεύθυνση την προσαρμογή του στο πραγματικό ύψος καταπτώσεων και στο λειτουργικό κόστος του Ταμείου.

3.7. Επενδυτικά κίνητρα

Λόγοι ίσης μεταχείρισης των επιχειρήσεων επιβάλλουν την άρση του αποκλεισμού των μικρών επενδύσεων κάτω των ΕΥΡΩ 132.000 από τις αναπτυξιακές επιχορηγήσεις του Ν. 2601/98. Επί πλέον, για τις μικρές επενδύσεις, πρέπει να υπάρχουν και απλοποιημένες διαδικασίες υπαγωγής τους, ώστε το κόστος συμμετοχής να μην λειτουργεί ως αντικίνητρο πραγματοποίησης της επένδυσης. Ένας νέος αναπτυξια-

κός νόμος για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, στο πρότυπο της τελευταίας αναθεώρησης, που αφορά τις μεγάλες επενδύσεις, θα ήταν σκόπιμο να συνταχθεί.

3.8. Φορολογία

Η πλήρης εξυγίανση του φορολογικού συστήματος των ΜΜΕ θα επέλθει όταν το σύνολο των λειτουργιών του στηρίζεται και στηρίζει τη φορολογική διαφάνεια, με αναγνώριση όλων των πραγματικών οικονομικών στοιχείων και δεδομένων κάθε επιχείρησης. Έτσι, θα γίνει δυνατή και η εφαρμογή της συνταγματικής επιταγής, σύμφωνα με την οποία τα φορολογικά βάρη θα πρέπει είναι ανάλογα των δυνάμεων.

Οι εξωλογιστικοί προσδιορισμοί παρελθουσών χρήσεων, ανατρέπουν την έννοια της δίκαιης φορολόγησης και, παρ' ότι λύνουν προσωρινά προβλήματα, πρέπει να αποφεύγονται, γιατί δηλητηριάζουν τις σχέσεις μεταξύ φορολογούσης αρχής και φορολογούμενου.

Για την άμεση βελτίωση του φορολογικού κλίματος για τις ΜΜΕ επιβάλλεται:

- Άρση των αντικινήτρων συνενώσεων των ΜΜΕ. Ειδικά για τους συνεταιρισμούς των ΜΜΕ να ισχύουν οι ίδιοι φορολογικοί συντελεστές που ισχύουν για τις προσωπικές εταιρείες.
- Καθιέρωση αφορολόγητου αποθεματικού για τις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Β' κατηγορίας του ΚΒΣ, όπως προβλέπεται στο νομοσχέδιο των αναπτυξιακών κινήτρων.

- Καθιέρωση σε μόνιμη βάση της φορολογικής μνήμης στα 3 έτη, πέραν του οποίου κατακυρώνονται τα λογιστικά αποτελέσματα της επιχείρησης πλην αποδεδειγμένων μεγάλων παραβάσεων.
- Συνέχιση της απλοποίησης της φορολογικής νομοθεσίας και της αντικειμενικοποίησης των παραβάσεων και των κυρώσεων. Σε αυτό θα συμβάλλει αποφασιστικά και το σύστημα κλιμάκωσης των κυρώσεων με βάση τη συχνότητα των παραβάσεων (point system), αποδεκτό από τους κοινωνικούς εταίρους και τους φορολογούμενους.
- Πάταξη της διαφθοράς και της συναλλαγής, η οποία εξακολουθεί να αναπαράγεται.
- Σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος με τη συναίνεση των κοινωνικών εταίρων.
- Πάταξη της φοροδιαφυγής και της εισφοροδιαφυγής.
- Τα σημαντικά βήματα που έγιναν στην απλοποίηση των δικαιολογητικών ίδρυσης της επιχείρησης, πρέπει να υλοποιηθούν στην πράξη, δεδομένου ότι ο τυπικός χρόνος ίδρυσης απέχει από τον πραγματικό, εξαιτίας της έκδοσης δικαιολογητικών που εξαρτώνται από τρίτους.
- Η ολοκλήρωση της μηχανοργάνωσης των ασφαλιστικών ταμείων, των Επιμελητηρίων και γενικότερα των υπηρεσιών και των οργανισμών του Δημοσίου τομέα είναι απαραίτητη, όπως επίσης και η ηλεκτρονική διασύνδεση μεταξύ τους.
- Πάταξη της διαφθοράς στα σημεία επαφής των επιχειρηματιών με τις υπηρεσίες.
- Θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα με το θέμα της χρεοκοπίας. Να αναζητάται μόνο η περίπτωση δόλου και σε καμία άλλη περίπτωση να μην επιτρέπεται η ποινικοποίηση της επιχείρησης και να επιλύονται εγκαίρως τα οικονομικά προβλήματα των βιώσιμων επιχειρήσεων.

3.9. Βελτίωση της επιχειρηματικής κουλτούρας και του επιχειρηματικού κλίματος

Τόσο οι επαγγελματικές οργανώσεις των ΜΜΕ όσο και η πολιτεία, οφείλουν να συμβάλουν στην ανάπτυξη της επιχειρηματικής κουλτούρας, η οποία αποτελεί βασικό συστατικό στοιχείο της ανάπτυξης των επιχειρήσεων και της εθνικής οικονομίας. Επίσης, θα πρέπει να συμβάλουν στη διάδοση των προγραμμάτων που αναπτύσσουν την επιχειρηματικότητα.

3.10. Προστασία του ανταγωνισμού

Οι όροι ανταγωνισμού σε μια ελεύθερη αγορά αποτελούν σοβαρό παράγοντα ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας και των επιχειρήσεων. Η Ο.Κ.Ε. προτείνει:

- Την απαγόρευση των πρακτικών πωλήσεων που ισοδυναμούν με αθέμιτο ανταγωνισμό.
- Το σαφέστερο προσδιορισμό, περιορισμό και προστασία του θεσμού των εκπτώσεων και των προσφορών από την

απαξίωση που επιφέρει η μεγάλη διάρκεια και η συνεχής επανάληψη. Οι εκπτώσεις να γίνονται 2 φορές στο τέλος κάθε περιόδου και για χρονικό διάστημα όχι μεγαλύτερο του ενός μηνός.

- Τη ρύθμιση του καθεστώτος των τηλεπωλήσεων και τηλεδημοπρασιών, ώστε να μην ασκούν αθέμιτο ανταγωνισμό.
- Την εφαρμογή και αυστηρή τήρηση του νόμου για το υπαίθριο εμπόριο και ρύθμιση των περιπτώσεων που έχουν κοινωνική διάσταση.
- Τη διατήρηση του υπάρχοντος πλαισίου του ωραρίου λειτουργίας των εμπορικών καταστημάτων και αντιμετώπιση του ωραρίου των τουριστικών περιοχών σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς.
- Τον αυστηρό προσδιορισμό των εμπορικών ζωνών μέσω εφαρμογής ενός νέου εμπορικού πολεοδομικού σχεδιασμού. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να εφαρμόζεται η αυστηρότερη ερμηνεία του Ν. 2323 (άρθρο 10), που αφορά στις προϋποθέσεις εγκατάστασης μεγάλων καταστημάτων (υπερκαταστήματα).
- Τη διεύρυνση των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

3.11. Επαγγελματική κατάρτιση

Η επαγγελματική κατάρτιση, αρχική και συνεχιζόμενη, όπως έχει πολλές φορές αναφερθεί, αποτελεί κλειδί για την αναβάθμιση της επιχειρηματικότητας και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ. Στον τομέα αυτό απαιτείται η λήψη σειράς πρωτοβουλιών κυριότερες των οποίων είναι :

- Υλοποίηση του ΕΣΣΕΕΚΑ για την εναρμόνιση των Συστημάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης.
- Αποτελεσματικότερος σχεδιασμός των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης, ώστε να αντανακλούν τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας.
- Προώθηση της δια βίου μάθησης για τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό.
- Δημιουργία αξιόπιστου μηχανισμού μέτρησης αποτελεσμάτων της κατάρτισης για την αξιολόγηση του σχεδιασμού των πολιτικών.
- Θέσπιση γενικού συστήματος πιστοποίησης προσόντων και ικανοτήτων ανεξαρτήτως τρόπων λήψης αυτών.
- Κατάρτιση – Επανακατάρτιση αυτοαπασχολούμενων.

3.12. Υγιεινή και Ασφάλεια Εργασίας (ΥΑΕ)

- Εφαρμογή της ΥΑΕ στις ΜΜΕ στη βάση των ρυθμίσεων του εθνικού και κοινοτικού δικαίου.
- Θέσπιση χρονοδιαγράμματος επιμόρφωσης των ΜΜΕ Β΄ & Γ΄ κατηγορίας ως τεχνικών ασφαλείας, λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό, τα μέσα και το διδακτικό προσωπικό για την πραγματοποίηση της κατάρτισης.
- Θέσπιση όρων άσκησης επαγγέλματος για εκείνα τα επαγγέλματα τα οποία βρίσκονται στα όρια της ΥΑΕ (βενζινο-

πώλες, επιμεταλλωτές, αργυροχρυσόχοοι κ.ά.).

3.13. Κοινοτικά Προγράμματα

Στο θέμα αυτό επείγει η λήψη των παρακάτω μέτρων:

- Απάλειψη όλων των γραφειοκρατικών υπερβολών που παρεμποδίζουν τις ΜΜΕ από την συμμετοχή τους σε προγράμματα του Γ΄ ΚΠΣ. Ομοίως, απάλειψη των όρων και των πρακτικών που παρεμποδίζουν την ίση συμμετοχή όλων των τομέων στα προγράμματα (εμπόριο, υπηρεσίες, μεταποίηση).
- Προσαρμογή των όρων συμμετοχής (κύκλος εργασιών, απασχόληση) στα ελληνικά δεδομένα, ώστε να μην ισοδυναμούν οι όροι με αποκλεισμό τους.
- Έλεγχοι καλής εκτέλεσης προγραμμάτων και μέτρηση αποτελεσμάτων.

3.14. Χωροταξική πολιτική

- Θέσπιση πλαισίου εμπορικής πολεοδομίας.
- Δημιουργία ΒΙΟΠΑ για την υποδοχή βιοτεχνιών, ιδίως σε περιοχές υψηλής συγκέντρωσης επιχειρήσεων.
- Κίνητρα μετεγκατάστασης ΜΜΕ με παράλληλη δημιουργία χώρων υποδοχής.
- Επαναξιολόγηση της μη καταβολής αποζημίωσης της άυλης αξίας της επαγγελματικής στέγης μετά τη συμπλήρωση δεκαεξαετίας.
- Μέριμνα από την Τοπική Αυτοδιοίκηση για τις χρήσεις γης, σχετικά με την ανά-

γκη ενσωμάτωσης των μη οχλουσών επιχειρήσεων στον ιστό της πόλης.

- Πρόβλεψη αποζημίωσης στους προϋπολογισμούς των Δημόσιων και Ιδιωτικών έργων για τις επιχειρήσεις που βλάπτονται κατά το χρόνο εκτέλεσής τους ή την απαξίωση της επιχείρησης εξαιτίας του έργου.

3.15. Προώθηση της νέας οικονομίας

Παρά τα επιμέρους προγράμματα για την είσοδο των επιχειρήσεων στη «Νέα Οικονομία», στην πραγματικότητα η πλειοψηφία των ΜΜΕ βρίσκεται εκτός αυτής. Η λήψη γενικών μέτρων και κινήτρων είναι πλέον αναγκαία για την εμπλοκή όλο και μεγαλύτερου αριθμού ΜΜΕ. Τέτοια μέτρα μπορεί να είναι:

- Η προώθηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών.
- Η ανάπτυξη βάσεων δεδομένων του ενδοεπιχειρησιακού εμπορίου.
- Η σύνδεση της έρευνας των Πανεπιστημίων με τις ΜΜΕ.
- Η χρηματοδότηση της εισαγωγής της ηλεκτρονικής τεχνολογίας στις ΜΜΕ.
- Θέσπιση φορολογικών κινήτρων για όσες επιχειρήσεις υιοθετούν τη νέα οικονομία.

3.16. Πρόσβαση στις κρατικές προμήθειες

Παρά τις τυπικές διευκολύνσεις, στην πράξη η πρόσβαση των ΜΜΕ στις κρατικές προμήθειες είναι σχεδόν απαγορευμένη. Χρειάζεται η λήψη πρακτικών μέτρων για

την ενθάρρυνση της συμμετοχής, τη μείωση της γραφειοκρατίας και την προώθηση συλλογικής (κοινοπρακτικής) ανάληψης έργων. Επιπλέον, θα πρέπει να δημιουργηθεί το Μητρώο Προμηθευτών Κρατικών Προμηθειών και να προωθηθεί ο θεσμός της υπεργολαβίας και να ολοκληρωθεί το Εμπορικό Μητρώο των επιχειρήσεων.

3.17. Κοινωνική Ασφάλιση

- Επιβάλλεται η άμεση εξόφληση των οφειλών του κράτους στον ΟΑΕΕ.
- Ολοκλήρωση της ενοποίησης του ΟΑΕΕ, η οποία προβλεπόταν από το Νόμο 2676/99 (ΦΕΚ. Α΄ 1/05.01.1999) να έχει συντελεσθεί μέχρι 04.01.2001.
- Θέσπιση ανώτατου ορίου ασφαλιστικού χρόνου τα 35 χρόνια, χωρίς όριο ηλικίας και με υπολογισμό όλων των διαδρομών στα ταμεία υποχρεωτικής ασφάλισης (διαδοχική ασφάλιση).
- Επαναφορά της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης των συνταξιούχων στον ΟΑΕΕ.
- Θέσπιση παροχών με ευρύ κοινωνικό φάσμα, όπως άδεια και επίδομα λοχείας, αναπλήρωση απώλειας εισοδήματος, κοινωνικές υπηρεσίες αναψυχής κ.λπ.
- Να καθιερωθεί κάρτα υγείας για τους ασφαλισμένους του ΟΑΕΕ.
- Να βελτιωθεί το σύστημα υπολογισμού της σύνταξης από τη διαδοχική ασφάλιση με κατεύθυνση την εξάλειψη των απωλειών.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

Καθηγητής **ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΙΝΤΗΣ**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

- A. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΝΩΜΗΣ Ο.Κ.Ε. Νο 62 «Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις – Το Παρόν και το Μέλλον» - ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
- B. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΜΙΚΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ – ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΕΛΛΑΔΑΣ

Συγκριτικός Πίνακας Προτάσεις Ο.Κ.Ε. / Πολιτικές υλοποίησης

Προτάσεις Ο.Κ.Ε.	Πολιτικές υλοποίησης ³³
1) Ενιαίος σχεδιασμός των πολιτικών για τις ΜΜΕ. Εθνικό Συμβούλιο ΜΜΕ. Άσκηση οριζόντιων πολιτικών ισοδύναμες κλαδικών πολιτικών. Δημιουργία Παρατηρητηρίου για τις ΜΜΕ.	+ Σχέδιο ΕΣΣΕΕΚΑ για ενιαίο σύστημα επαγγελματικής κατάρτισης. + Δημιουργία Εθνικού Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας. - Μη θέσπιση Εθνικού Συμβουλίου ΜΜΕ. - Αποδυνάμωση ΕΟΜΜΕΧ. + Επιμέρους παρεμβάσεις δια των προγραμμάτων του ΕΠ. Ανταγωνιστικότητα σε κλάδους. - Στασιμότητα – αποδιάρθρωση κλαδικών ινστιτούτων. + Δημιουργία του «Εθνικό Παρατηρητήριο ΜΜΕ» στους κόλπους του ΕΟΜΜΕΧ.
2) Εθνικός ορισμός για τις ΜΜΕ σε συνδυασμό με τον ορισμό της Ε.Ε.	- Κανένας Εθνικός Ορισμός. - Αποσπασματικοί ορισμοί χωρίς ενιαία κριτήρια σε σειρά προγραμμάτων του Γ΄ ΚΠΣ.
3) Προσπάθεια των ΜΜΕ για εκσυγχρονισμό.	+ Προγράμματα για «Επιχειρηματικά σχέδια ΜΜΕ». + Προγράμματα καινοτομίας και νέων τεχνολογιών. - Μικρή συμμετοχή ΜΜΕ σε προγράμματα εκσυγχρονισμού και κατάρτισης.

33. Στη δεύτερη στήλη του πίνακα σημειώνεται με το θετικό πρόσημο (+) η πρόοδος σε σχέση με τις προτάσεις της Ο.Κ.Ε. και με αρνητικό (-) η υστέρηση.

Προτάσεις Ο.Κ.Ε.	Πολιτικές υλοποίησης
<p>4) Αποδέσμευση από εμπράγματα ασφαλείες. Εξάρτηση δανείων από επιχειρηματικά σχέδια. Πρόσβαση νέων στην χρηματοδότηση. Νέα χρηματοδοτικά μέσα για τις ΜΜΕ. Άρση αποκλεισμού από υπαγωγή στα επενδυτικά κίνητρα του Ν. 2601/98 των επενδύσεων κάτω των 45 εκ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> + ΤΕΜΠΜΕ Α.Ε. + ΤΑΝΕΟ + Κοινοτικά προγράμματα Νεανικής και Γυναικείας Επιχειρηματικότητας. + Επιχορήγηση ΟΑΕΔ σε νέους ανέργους για δημιουργία δικής τους επιχείρησης. + Σταδιακή αποδέσμευση εμπράγματων ασφαλειών των δανείων σε συνδυασμό με την ποιότητα του επιχειρηματικού σχεδίου και την υλοποίησή του. + Έκδοση Π.Δ (166/2003) για την καταπολέμηση της καθυστέρησης πληρωμών. - Εγκατάλειψη Εταιρειών Αμοιβαίων Εγγυήσεων (αντικατάσταση με ΤΕΜΠΜΕ Α.Ε.). - Μικρή αριθμητική συμμετοχή ΜΜΕ στα προγράμματα. + Σχέδιο νόμου για αφορολόγητο αποθεματικό στις ΜΜΕ. - Διατήρηση και στο νέο αναπτυξιακό νόμο του αποκλεισμού μικρών επενδύσεων κάτω των ΕΥΡΩ 132 εκ.
<p>5) Φορολογική Μεταρρύθμιση. Σταθερότητα. Άρση φορολογικών συντελεστών 25% για Ο.Ε., Ε.Ε. και 35% για συνεταιρισμούς. Φορολόγηση στη βάση των πραγματικών εισοδημάτων (λογιστικός προσδιορισμός). Κατάργηση «συνάφειας» ΦΠΑ ανά τριετία. Άρση σημείων που επιτρέπουν συναλλαγές – εκβιασμούς. Μείωση δικαιολογητικών. Κίνητρα συνενώσεων των ΜΜΕ σε Ο.Ε., Ε.Ε. και για συ-</p>	<ul style="list-style-type: none"> + Καθιέρωση λογιστικού προσδιορισμού κερδών στις ΜΜΕ. + Κλείσιμο χρήσεων παρελθόντων ετών. + Δραστική μείωση φορολογίας μεταβίβασης επιχειρήσεων σε συγγενείς. + Σχέδιο νόμου αντικειμενικοποίησης κριτηρίων ελέγχων και κυρώσεων (point system). + Κατάργηση θεώρησης στοιχείων Κ.Β.Σ. + Απλοποίηση ίδρυσης και μεταβολής επιχειρήσεων. + Κατάργηση τεκμηρίου για ίδρυση επιχείρησης. + Μη υποβολή μηδενικών και πιστωτικών δηλώσεων ΦΠΑ. + Μείωση φορολογικής μνήμης για έλεγχο από τα 5 στα 3 έτη. + Αναγνώριση ζημίας στις ΜΜΕ.

Προτάσεις Ο.Κ.Ε.	Πολιτικές υλοποίησης
<p>νεταιρισμούς, και κοινοπραξίες.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Συνεχείς αλλαγές και ανατροπή προηγούμενων όρων. - Διατήρηση μέχρι το έτος 2003 συντελεστών για Ο.Ε., Ε.Ε. και συνεταιρισμούς. - Διατήρηση μέχρι το έτος 2003 εξωλογιστικών προσδιορισμών για τις παρελθούσες χρήσεις (ΠΟΛ 1144/98) και συνάφειας τριετίας. - Μη επαρκή κίνητρα για συνενώσεις. - Αποκλεισμός από παροχή ισοδύναμων κινήτρων συνένωσης των μεγάλων επιχειρήσεων.
<p>6) Βελτίωση της επιχειρηματικής κουλτούρας των ΜΜΕ, αξιοποίηση των εταιρικών μορφών δράσης.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Κανένα οργανωμένο πρόγραμμα από φορείς επί των προτάσεων της Ο.Κ.Ε.
<p>7) Μείωση γραφειοκρατίας. Μείωση δικαιολογητικών ίδρυσης επιχειρήσεων. Μείωση του χρόνου εξυπηρέτησης από υπηρεσίες.</p>	<ul style="list-style-type: none"> + Μείωση του χρόνου ίδρυσης των επιχειρήσεων. + Μείωση αριθμού δικαιολογητικών ίδρυσης επιχειρήσεων. + Ίδρυση μικρής επιχείρησης σε πολύ μικρότερο χρονικό διάστημα. + Ίδρυση Κέντρων Υποδοχής Επενδύσεων (ΚΥΕ). + Ίδρυση 400 Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ). + Χρήση ηλεκτρονικών μέσων στις συναλλαγές με εφορία και τα ασφαλιστικά ταμεία. - Αναπαραγωγή του φαινομένου της διαφθοράς. - Καθυστέρηση μηχανοργάνωσης Δημοσίου και διατήρηση της γραφειοκρατίας στην εξυπηρέτηση από κρατικές υπηρεσίες, ταμεία κ.λπ.
<p>8) Προστασία της αγοράς από αθέμιτες μορφές ανταγωνισμού.</p>	<ul style="list-style-type: none"> + Απαγόρευση των πωλήσεων κάτω του κόστους. + Έκδοση Π.Δ. 166/2003 για την καταπολέμηση της καθυστέρησης πληρωμών. + Συμφωνίες «κυρίων». - Καμία νέα νομοθετική πρωτοβουλία.

Προτάσεις Ο.Κ.Ε.	Πολιτικές υλοποίησης
<p>9) Προώθηση της Επαγγελματικής κατάρτισης και της διαβίου μάθησης. Ενδοεπιχειρησιακή συμβουλευτική κατάρτιση για ΜΜΕ (Consulting training).</p>	<ul style="list-style-type: none"> + Σχέδιο για ΕΣΣΕΕΚΑ. + Προγράμματα ΛΑΕΚ και ΟΑΕΔ. + Επιχειρηματικότητα: διδάσκεται στην Επαγγελματική Κατάρτιση, όχι όμως στη Γενική Εκπαίδευση. + Νέοι όροι εκτέλεσης προγραμμάτων κατάρτισης από ΚΕΚ- σύνδεση με αγορά εργασίας. - Δεν προωθήθηκε γενικό σχέδιο Επαγγελματικής Κατάρτισης για ΜΜΕ. - Δεν θεσπίστηκαν νέα επαγγέλματα με όρους άσκησης, πλην των επιγραφοποιών. - Έλλειμμα στη μέτρηση των αποτελεσμάτων της κατάρτισης. + Εκπαιδευτικές δράσεις του προγράμματος «Δικτυωθείτε». + Εφαρμογή ορισμένων προγραμμάτων «Μεντόρων».
<p>10) Μείωση των παραβιάσεων της εργατικής νομοθεσίας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> + Νομιμοποίηση οικονομικών μεταναστών. - Συνέχιση της χρήσης «μαύρης εργασίας» σε μεγάλο ποσοστό (25%).
<p>11) Προώθηση της ποιότητας στις ΜΜΕ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> + Ε. Π. Ανταγωνιστικότητα για την ποιότητα (προγράμματα για τους φορείς διασφάλισης ποιότητας και παροχής υπηρεσιών και τις ΜΜΕ). + Διασφάλιση ποιότητας στα τρόφιμα. + Αρμοδιότητες ΕΦΕΤ για ελέγχους και ποινές. + Έκδοση οδηγών υγείας για επισιτιστικά επαγγέλματα.
<p>12) Ευνοϊκότερη κατανομή κοινωνικών προγραμμάτων για ΜΜΕ. Διασφάλιση αξιοποίησης των προγραμμάτων για ΜΜΕ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Μικρό ποσοστό επιτυχίας ΠΕΠ για ΜΜΕ, λόγω ορίων και σχεδιασμού. - Όροι και προδιαγραφές σε προγράμματα που αποκλείουν τις μικρές επιχειρήσεις. - Μικρή υλοποίηση εγκεκριμένων προγραμμάτων νέων επιχειρηματιών.

Προτάσεις Ο.Κ.Ε.	Πολιτικές υλοποίησης
<p>13) Δημιουργία πολυκέντρων ανάπτυξης ΜΜΕ, ΒΙΟΠΑ, εμπορικών κέντρων χωροταξικών υποδομών. Εφαρμογή περιβαλλοντικών κινήτρων για ανακύκλωση.</p>	<ul style="list-style-type: none"> + Έκδοση Π.Δ. για ανακύκλωση μερών αυτοκινήτων, ορυκτελαίων, οικοδομικών υλικών κ.ά. + Λειτουργία ΚΥΒΕ (Κέντρο Υποστήριξης Βιοτεχνικών Επιχειρήσεων). + Δράση 2.9.4. ΕΠΑΝ για την δημιουργία / επέκταση Μονάδων για τη διαχείριση ή/και αξιοποίηση αποβλήτων. + Ψήφιση του Ν. 2965/01 για τη βιώσιμη ανάπτυξη στην Αττική. - Μη θέσπιση ειδικών κινήτρων για τη νομιμοποίηση της λειτουργίας και τη μετεγκατάσταση των ΜΜΕ της Αττικής σε περιοχές νόμιμης λειτουργίας. - Δεν δημιουργήθηκαν νέα ΒΙΟΠΑ.
<p>14) Σύνδεση πανεπιστημιακών κέντρων με ΜΜΕ με συλλογικές συμφωνίες.</p>	<ul style="list-style-type: none"> + Δράσεις ΕΠΑΝ για τη σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή. - Δεν καταγράφηκε καμία συλλογική συμφωνία συνεργασίας.
<p>15) Προώθηση των ΜΜΕ στη νέα οικονομία.</p>	<ul style="list-style-type: none"> + ΤΑΝΕΟ. + ΚΕΣΥΤ. + «Δικτυωθείτε». + Δημιουργία και ενίσχυση ΗΚΕ. + Δημιουργία 13 ΚΕΤΑ. + Αύξηση της χρήσης του INTERNET σε ορισμένους κλάδους. + Χρήση INTERNET και TAXISNET στη φορολογία. + Προγράμματα προώθησης καινοτομικών επιχειρήσεων νέων. + Πρόγραμμα «Επιχειρείτε Ηλεκτρονικά». - CLUSTERS (Πενιχρά αποτελέσματα). - Συμμετοχή Μικρού Αριθμού ΜΜΕ (πλην «Δικτυωθείτε» και TAXISNET).
<p>16) Εξάλειψη εμποδίων πρόσβασης των ΜΜΕ στις κρατικές προμήθειες.</p>	<ul style="list-style-type: none"> + Ηλεκτρονικοποίηση συστήματος κρατικών προμηθειών. + Μητρώο υπεργολαβικών επιχειρήσεων. - Γραφειοκρατικά εμπόδια. - Μικρός αριθμός συμμετοχής ΜΜΕ.

Προτάσεις Ο.Κ.Ε.	Πολιτικές υλοποίησης
17) Επαναξιολόγηση της μη αποζημίωσης της άυλης εμπορικής αξίας της επαγγελματικής στέγης μετά τη συμπλήρωση 16ετίας.	- Καμία μεταβολή.
18) Εναρμονισμένη χωροταξική πολιτική της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την ενσωμάτωση των ΜΜΕ στον ιστό της πόλης.	- Καμία μεταβολή. - Εφαρμογή εξωστικών διαδικασιών κατά ΜΜΕ, λόγω αλλαγής χαρακτηρισμού των χρήσεων γης, χωρίς εξεύρεση τόπου μετεγκατάστασης (Μεταξουργείο, Κολωνός κ.α.).
19) Διάλογος και διαβούλευση Τοπικής Αυτοδιοίκησης – ΜΜΕ για το ύψος των δημοτικών τελών και της ανταποδοτικότητας των υπηρεσιών.	- Καμία μεταβολή.

Συγκριτικός Πίνακας
Ευρωπαϊκός Χάρτης Μικρών Επιχειρήσεων / Ανταπόκριση Ελλάδας

Ευρωπαϊκός Χάρτης Μικρών Επιχειρήσεων (ΦΕΪΡΑ Πορτογαλίας 19-20/6/2000)	Ελληνικές Ρυθμίσεις / Ενέργειες
Ενίσχυση καινοτομίας και επιχειρηματικού πνεύματος.	<ul style="list-style-type: none"> + Ίδρυση 13 ΚΕΤΑ. + Θυρίδες επιχειρηματικότητας. + Πρόγραμμα προώθησης ποιότητας «Πιστοποιηθείτε». + Πρόγραμμα Νεανικής και Γυναικείας Επιχειρηματικότητας. + ΤΑΝΕΟ + Τεχνολογικά πάρκα, θερμοκοιτίδες, τεχνοβλαστοί. - Αφορούν μικρό αριθμό επιχειρήσεων.
Ευνοϊκές Φορολογικές Ρυθμίσεις.	<ul style="list-style-type: none"> + Λογιστικός προσδιορισμός κερδών των ΜΜΕ. + Κλείσιμο χρήσεων παρελθόντων ετών. + Χρήση ηλεκτρονικής για υποβολή δηλώσεων κ.λπ. + Μείωση φορολογίας για μεταβίβαση σε συγγενείς. + Απλοποιήσεις στη θεώρηση στοιχείων και υποβολή δηλώσεων. + Λήψη ηλεκτρονικών πληροφοριών και πιστοποιητικών (ΑΦΜ, Φ. Ενημερότητα, ΚΑΔ, Έντυπα). - Διατήρηση εξωλογιστικών προσδιορισμών μετά τους λογιστικούς. - Διατήρηση φορολογίας μεταβίβασης σε μη συγγενικά πρόσωπα. - Αποκλεισμός από φορολογικά κίνητρα.
Ευνοϊκό Διοικητικό Πλαίσιο.	<ul style="list-style-type: none"> + Μείωση χρόνου ίδρυσης επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε. + Μείωση δικαιολογητικών ίδρυσης κατά 25%. + Ίδρυση μικρής επιχείρησης σε μια μέρα. + Ίδρυση Κέντρων Υποδοχής Επενδύσεων (ΚΥΕ) υπό δημιουργία. + Ίδρυση 400 Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ).

<p>Ευρωπαϊκός Χάρτης Μικρών Επιχειρήσεων (ΦΕΪΡΑ Πορτογαλίας 19-20/6/2000)</p>	<p>Ελληνικές Ρυθμίσεις / Ενέργειες</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - Διατήρηση αναχρονιστικών και γραφειοκρατικών δομών εξυπηρέτησης στις υπηρεσίες. - Διατήρηση αντικινήτρων, γραφειοκρατίας υπηρεσιών. - Έξαρση διαφθοράς. - Καθυστερήση μηχανοργάνωσης Δημοσίου και Ασφαλιστικών Ταμείων.
<p>Διευκόλυνση στις βέλτιστες μεθόδους έρευνας και τεχνολογίας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> + Υπό δημιουργία Εθνικό Παρατηρητήριο Ε & ΤΑ. + Προγράμματα Θερμοκοιτίδων και Επιχειρηματικών Πάρκων (μελλοντικά). + Πρόγραμμα ΠΑΒΕ-ΝΕ (όχι για μικρές επιχειρήσεις). + Πρόγραμμα ΗΡΩΝ (όχι για μικρές επιχειρήσεις). - Καμία γενική βελτίωση για τις ΜΜΕ στον τομέα ΕΚΤΑ. - Συμμετοχή ελάχιστων επιχειρήσεων.
<p>Διευκόλυνση στη χρηματοδότηση.</p>	<ul style="list-style-type: none"> + Δημιουργία ΤΕΜΠΜΕ Α.Ε (λειτουργία από το 2004). + Δημιουργία ΤΑΝΕΟ (ανενεργό μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2003). + Έκδοση ΠΔ για μείωση του χρόνου πληρωμών. - Έλλειψη γενικού συστήματος χρηματοδοτικής στήριξης των ΜΜΕ με εγγύηση δανείων και επιδότηση επιτοκίου. - Αποκλεισμός από αναπτυξιακά κίνητρα. - Εγκατάλειψη των Εταιρειών Αμοιβαίων Εγγυήσεων. - Διατήρηση εμπράγματων εγγυήσεων δανείων.
<p>Να ακούγεται η γνώμη των ΜΜΕ (Διαβούλευση).</p>	<ul style="list-style-type: none"> + Διάλογος για φορολογικά, για χρηματοδοτικά, για Γ΄ ΚΠΣ, επαγγελματική εκπαίδευση κ.λπ. + Δημιουργία Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας. + Ίδρυση Εθνικού Παρατηρητηρίου ΜΜΕ. + Δημιουργία E- business Forum. - Συγκρούσεις για φορολογικά, ωράριο, άδειες λειτουργίας κ.ά. - Έλλειψη κεντρικού θεσμοθετημένου οργάνου διαλόγου και διαβούλευσης για τις ΜΜΕ.

<p align="center">Ευρωπαϊκός Χάρτης Μικρών Επιχειρήσεων (ΦΕΪΡΑ Πορτογαλίας 19-20/6/2000)</p>	<p align="center">Ελληνικές Ρυθμίσεις / Ενέργειες</p>
<p>Εκπαίδευση-επιμόρφωση για επιχειρηματικό πνεύμα.</p>	<ul style="list-style-type: none"> + Εισαγωγή μαθημάτων επιχειρηματικότητας (Διοίκηση – Οργάνωση) στα προγράμματα ΙΕΚ, ΚΕΚ, ΤΕΕ. + Προώθηση ΕΣΣΕΕΚΑ. + Εκτέλεση προγραμμάτων «Μεντόρων» επιχειρήσεων. + Δημιουργία 68 Κέντρων Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού. + Λειτουργία 33 γραφείων Διασύνδεσης ΑΕΙ και ΤΕΙ για ενημέρωση φοιτητών. + Κατάρτιση Αυτοαπασχολουμένων (προγράμματα ΛΑΕΚ). + Προγράμματα ΛΑΕΚ για επαγγελματική κατάρτιση. - Χαμηλή προσφυγή στη δια βίου κατάρτιση(1,2%). - Απουσία επιχειρηματικότητας από τη γενική εκπαίδευση. - Ελάχιστη προσφυγή σε συμβούλους.
<p>Χρήση Ηλεκτρονικής Τεχνολογίας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> + Ίδρυση ΗΚΕ(Ηλεκτρονικού Κέντρου Εμπορίου). + Πρόγραμμα «Δικτυωθείτε» για μικρές επιχειρήσεις. + Διάδοση χρήσης INTERNET σε ορισμένους κλάδους. + Χρήση INTERNET και TAXISNET στη φορολογία. + Προγράμματα προώθησης καινοτομικών επιχειρήσεων νέων. + Πρόγραμμα «Επιχειρείτε Ηλεκτρονικά». - Μικρή χρήση ηλεκτρονικού εμπορίου για ενδοεπιχειρησιακές συναλλαγές και συναλλαγές με καταναλωτές. - Σχεδόν ανύπαρκτες δικτυώσεις επιχειρήσεων. Συμμετοχή μικρού αριθμού ΜΜΕ (πλην της φορολογίας).

<p>Ευρωπαϊκός Χάρτης Μικρών Επιχειρήσεων (ΦΕΪΡΑ Πορτογαλίας 19-20/6/2000)</p>	<p>Ελληνικές Ρυθμίσεις / Ενέργειες</p>
<p>Αξιοποίηση της ενιαίας αγοράς.</p>	<ul style="list-style-type: none"> + Σταθεροποίηση σχέσεων με επιχειρήσεις της Ε.Ε. + Φθηνότερα ενδιάμεσα και άλλα προϊόντα για επιχειρήσεις. - Ένταση της διείσδυσης ξένων προϊόντων στην αγορά. - Ελάχιστη αξιοποίηση των εξαγωγών προς Ε.Ε.
<p>Βελτίωση συνθηκών ΥΑΕ (“Δήλωση της Λισσαβόνας” για την Υγεία των εργαζομένων στις ΜΜΕ).</p>	<ul style="list-style-type: none"> + Προώθηση του θεσμού Τεχνικών Ασφαλείας στις ΜΜΕ. + Προώθηση «γιατρού εργασίας» για μεσαίες επιχειρήσεις. Θεσμικό πλαίσιο ΕΞ.ΥΠ. (εξωτερικών υπηρεσιών υγείας). - Ατελείς έλεγχοι ΥΑΕ. - Χαμηλός βαθμός συμμετοχής εργαζόμενων. - Αυξημένοι κίνδυνοι ΥΑΕ για ιδιοκτήτες και συμβοηθούντα μέλη των ΜΜΕ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Ο Βαθμός Προσαρμοστικότητας των ΜΜΕ

Από το Υπουργείο Οικονομικών συλλέχθηκαν στοιχεία κλεισίματος /ανοίγματος επιχειρήσεων από το 1999 μέχρι το Α΄ εξάμηνο του 2002, η επεξεργασία των οποίων δίνει μια εικόνα της κινητικότητας των ΜΜΕ. Ομοίως χρησιμοποιήθηκαν και τα στοιχεία ανοίγματος /κλεισίματος επιχειρήσεων 1991-1999 της Γνώμης της Ο.Κ.Ε. Ωστόσο, για το έτος 1999 τα στοιχεία δεν συμπίπτουν με εκείνα της Γνώμης παρ' ότι πρόκειται για την ίδια πηγή, το Υπουργείο Οικονομικών. Και τούτο διότι, ενώ το άνοιγμα των επιχειρήσεων καταγράφεται συστηματικά από τις εφορίες, η καταγραφή του κλεισίματος αυτών εμφανίζει σημαντικά προβλήματα. Άλλες φορές το στοιχείο συλλέγεται από τα Πρωτοδικεία και άλλες από τις κατά τόπους εφορίες, εμφανίζοντας έτσι σοβαρές αποκλίσεις στον τελικό αριθμό. Το βασικό συμπέρασμα είναι ότι δεν σημειώθηκαν σημαντικές μεταβολές τα τελευταία χρόνια.

Στο βαθμό προσαρμοστικότητας πρέπει να ενταχθούν και τα στοιχεία βιωσιμότητας των νέο - ιδρυμένων επιχειρήσεων. Τα στοιχεία για τις Α.Ε. και Ε.Π.Ε. δείχνουν ισχυρή τάση βιωσιμότητας. Τα αντίστοιχα των ΜΜΕ-από μελέτη του Υπουργείου Ανάπτυξης- εμφανίζουν το 20% των ΜΜΕ να κλείνει στο δεύτερο χρόνο λειτουργίας τους και το 50% στα 5-7 χρόνια από την ίδρυσή τους.

Άνοιγμα – Κλείσιμο Επιχειρήσεων 1999-2002

Έτη	Άνοιγμα	Κλείσιμο	Διαφορά
1999	86.249	61.850	24.399
2000	87.002	64.904	22.098
2001	80.263	67.494	12.769
2002*	39.208	27.374	11.834
Σύνολο	292.722	221.622	71.100

Σύμφωνα με τα παραπάνω στοι-

* Α΄ εξάμηνο

χεία του Υπουργείου Οικονομικών, από το 1999 μέχρι και το Α΄ εξάμηνο του 2002 έναρξη δήλωσαν 292.722 επιχειρήσεις και κλείσιμο 221.622. Η καθαρή - θετική - διαφορά που έχει προστεθεί στα χρόνια αυτά ανέρχεται σε 71.100 επιχειρήσεις ή 20.314 επιχειρήσεις σε ετήσια βάση.

Το άνοιγμα – κλείσιμο στις νεοϊδρυόμενες Α.Ε. και ΕΠΕ

Σύμφωνα με στοιχεία μελέτης της πορείας των νεοϊδρυόμενων Α.Ε. και ΕΠΕ, προκύπτει ότι την πενταετία 1997-2001 ιδρύθηκαν 23.820 εταιρείες και έκλεισαν 1.592 από αυτές. Έτσι, το ποσοστό θνησιμότητας των νεοιδρυμένων Α.Ε. και ΕΠΕ ήταν μόνο 6,7%. Αντίστοιχες μελέτες για τις ΜΜΕ από διάφορους φορείς δείχνουν ότι το ποσοστό θνησιμότητας των νέων επιχειρήσεων κυμαίνεται από 30% ως 50% ανάλογα με τον κλάδο. Πιο συγκεκριμένα, το 20%

κλείνουν στα πρώτα 2 χρόνια λειτουργίας τους και το 50% στα 5-7 χρόνια.

Τα στοιχεία δείχνουν ότι στην πλειοψηφία τους οι Α.Ε και ΕΠΕ έχουν ως έδρα την Αθήνα με ποσοστό που κυμαίνεται από 57,9% (1997) μέχρι 61,3% (2001). Στην έρευνα αναφέρεται ότι το ποσοστό των κεφαλαίων που επενδύθηκαν στην Αττική κυμαίνονταν από 51,2% (1997) ως 76,8% (2001). Οι περισσότερες νέες Α.Ε. και ΕΠΕ αφορούσαν υπηρεσίες (χωρίς τον τουρισμό) που καλύπτουν το 42,7% με τάση ανόδου. Αν συμπεριληφθούν και οι επιχειρήσεις τουρισμού, τότε το ποσοστό των επιχειρήσεων προσφοράς υπηρεσιών ξεπερνά το 50%. Ακολουθεί ο κλάδος του εμπορίου, ενώ κα-

θοδική υπήρξε η συμμετοχή της βιομηχανίας σε επιχειρήσεις και επενδυμένα κεφάλαια.

Νέες ιδρύσεις επιχειρήσεων Α.Ε. και ΕΠΕ (1997-2001)

ΕΤΟΣ	ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ	ΚΕΦΑΛΑΙΑ (σε χιλ. Ευρώ)
1997	4.488	465.668
1998	4.125	606.201
1999	4.734	813.046
2000	4.850	2.335.364
2001	5.083	1.497.024
Σύνολο	23.820	5.717.303

Πηγή: ICAP

Διαλύσεις νέων επιχειρήσεων Α.Ε. και ΕΠΕ (1997-2001)

ΕΤΟΣ	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	ΕΜΠΟΡΙΟ	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
1997	6	8	11	0	25
1998	23	63	54	5	145
1999	44	76	102	9	231
2000	67	165	224	8	464
2001	93	211	387	36	727
Σύνολο	233	523	778	58	1.592

Πηγή: ICAP

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ'

Πόσες είναι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις της χώρας

Αριθμός ΜΜΕ ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας και τάξη μεγέθους τζίρου σε εκατομμύρια Ευρώ, σύμφωνα με το νέο κοινοτικό ορισμό

	0-2 εκ. Ευρώ	2,1-10 εκ. Ευρώ	10,1-50 εκ. Ευρώ
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	81.426	1.218	276
ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	277.397	3.129	486
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ	95.961	210	22
ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	422.373	372	78
ΆΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	41.803	153	33
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	79.831	473	94
ΣΥΝΟΛΟ	998.791	5.555	989

Πηγή: Γ.Γ. ΕΣΥΕ/ Μητρώο Επιχειρήσεων 2000

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΡΙΘΜΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΚΥΚΛΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2001		
Φυσικά Πρόσωπα		
ΚΛΙΜΑΚΑ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΑΧΜΕΣ		
ΑΠΟ	ΕΩΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
0	10	365.885
10	20	98.281
20	50	92.627
50	80	29.215
80	100	9.650
100	180	14.918
180	250	4.121
250	300	1.501
300	500	2.127
500	800	799
800	2000	484
>2000		60
ΣΥΝΟΛΟ		619.668

Πηγή: Κέντρο Πληροφορικής του Υπουργείου Οικονομικών (ΚΕΠΥΟ)

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΡΙΘΜΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΚΥΚΛΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2001		
Ο.Ε., Ε.Ε., Κοιν/ξίες		
ΚΛΙΜΑΚΑ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΑΧΜΕΣ		
ΑΠΟ	ΕΩΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
0	10	42.412
10	20	12.512
20	50	18.751
50	80	9.309
80	100	4.069
100	180	8.554
180	250	3.577
250	300	1.684
300	500	2.693
500	800	1.321
800	2000	872
>2000		277
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ		106.031

Πηγή: Κέντρο Πληροφορικής του Υπουργείου Οικονομικών (ΚΕΠΥΟ)

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΡΙΘΜΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΚΥΚΛΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2001		
Α.Ε.		
ΚΛΙΜΑΚΑ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΑΧΜΕΣ		
ΑΠΟ	ΕΩΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
0	10	10.245
10	20	1.635
20	50	2.908
50	80	1.820
80	100	980
100	180	2.790
180	250	1.599
250	300	939
300	500	2.773
500	800	2.220
800	2000	3.161
>2000		2.883
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ		33.948

Πηγή: Κέντρο Πληροφορικής του Υπουργείου Οικονομικών (ΚΕΠΥΟ)

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΡΙΘΜΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΚΥΚΛΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2001		
Ε.Π.Ε.		
ΚΛΙΜΑΚΑ ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΑΧΜΕΣ		
ΑΠΟ	ΕΩΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
0	10	6.121
10	20	1.227
20	50	2.534
50	80	1.604
80	100	896
100	180	2.397
180	250	1.155
250	300	680
300	500	1.497
500	800	804
800	2000	575
>2000		166
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ		19.656

Πηγή: Κέντρο Πληροφορικής του Υπουργείου Οικονομικών (ΚΕΠΥΟ)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ'

Ορισμός των μικροεπιχειρήσεων, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων

1) ΣΤΟΧΟΣ

Αναπροσδιορισμός των μικροεπιχειρήσεων, των μικρών επιχειρήσεων και των μεσαίων επιχειρήσεων συναρτήσει του μεγέθους τους, ήτοι ανάλογα με το εργατικό δυναμικό και τον κύκλο εργασιών τους ή σύμφωνα με το σύνολο του ισολογισμού τους. Ο ορισμός αποσκοπεί στη διαφύλαξη, μόνο για τις επιχειρήσεις που διαθέτουν τα χαρακτηριστικά των πραγματικών ΜΜΕ (χωρίς την οικονομική ισχύ των μεγάλων ομίλων), του ευεργετήματος της πρόσβασης στους εθνικούς μηχανισμούς και στα ευρωπαϊκά προγράμματα υποστήριξης προς τις ΜΜΕ. Η τροποποίηση του *ορισμού που ισχύει ακόμη* μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2004 προκύπτει ειδικότερα από τον πληθωρισμό και την αύξηση της παραγωγικότητας από το 1996.

2) ΠΡΑΞΗ

Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2004:

Σύσταση της Επιτροπής, της 3ης Απριλίου 1996, σχετικά με τον προσδιορισμό των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (96/280/ΕΚ) [Επίσημη Εφημερίδα L 107, 30/04/1996].

Από την 1η Ιανουαρίου 2005:

Σύσταση της Επιτροπής της 6ης Μαΐου 2003, σχετικά με τον ορισμό των μικροεπιχειρήσεων, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων [δεν έχει δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα].

3) ΣΥΝΟΨΗ

Ορισμός των ΜΜΕ της 6ης Μαΐου 2003

1. Η Επιτροπή ενέκρινε στις 6 Μαΐου 2003, ένα νέο ορισμό των μικροεπιχειρήσεων, των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ). Αυτός αποτελεί συνέχεια των δύο σε βάθος δημοσίων διαβουλεύσεων. Διατηρεί τις διάφορες κατατάξεις αριθμού προσωπικού που επιτρέπουν τον καθορισμό των κατηγοριών των μικροεπιχειρήσεων, των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Προβλέπει, πάντως, μια ουσιαστική αύξηση των χρηματοοικονομικών ανωτάτων ορίων (κύκλος εργασιών και σύνολο ισολογισμού), που προκύπτει συγκεκριμένα από τον πληθωρισμό και την ανάπτυξη της παραγωγικότητας, από το 1996, ημερομηνία του πρώτου κοινοτικού ορισμού των ΜΜΕ. Τα διάφορα μέτρα επιτρέπουν τη διαφύλαξη, μόνο για τις επιχειρήσεις που διαθέτουν τα χαρακτηριστικά των αληθινών ΜΜΕ (χωρίς την οικονομική ισχύ των μεγάλων ομίλων), του ευεργετήματος της πρόσβασης στους εθνικούς μηχανισμούς και στα ευρωπαϊκά προγράμματα υποστήριξης των ΜΜΕ.

2. Αυτός ο εκσυγχρονισμός του ορισμού των ΜΜΕ θα ευνοήσει την ανάπτυξη, την επιχειρηματικότητα, τις επενδύσεις και την καινοτομία. Θα ευνοήσει, επίσης, τη συνεργασία και τις «διασυνδεδεμένες ομάδες» ανεξαρτήτων επιχειρήσεων.

3. Για να καταστεί δυνατή μία άνετη μετάβαση σε κοινοτικό και εθνικό επί-

πεδο, ο ορισμός αυτός θα χρησιμοποιείται από την 1η Ιανουαρίου 2005.

4. Η προϋπόθεση για να αναγνωριστεί ως ΜΜΕ είναι για μία επιχείρηση να τηρεί τα όρια αναφορικά με τον αριθμό του προσωπικού και, είτε τα όρια του συνόλου του ισολογισμού, είτε εκείνα του κύκλου εργασιών.

Μεσαίες επιχειρήσεις

5. Οι μεσαίες επιχειρήσεις διαθέτουν προσωπικό μεταξύ 50 και 249 ατόμων. Το όριο του κύκλου εργασιών θα αυξηθεί σε 50 εκατ. ευρώ και εκείνο του συνόλου του ισολογισμού σε 43 εκατ. ευρώ.

Μικρές επιχειρήσεις

6. Οι μικρές επιχειρήσεις διαθέτουν προσωπικό μεταξύ 10 και 49 ατόμων. Το όριο του κύκλου εργασιών και του συνόλου του ισολογισμού θα αυξηθεί στα 10 εκατ. ευρώ.

Μικροεπιχειρήσεις

7. Οι μικροεπιχειρήσεις διαθέτουν προσωπικό μικρότερο των 10 ατόμων. Θα εισαχθεί ένα όριο 2 εκατ. ευρώ για τον κύκλο εργασιών και για το σύνολο του ισολογισμού.

Μέθοδος υπολογισμού των ορίων

8. Για μια αυτόνομη επιχείρηση, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία και ο αριθμός του προσωπικού βασίζονται αποκλειστικά στους λογαριασμούς της εν λόγω επιχείρησης.

9. Για μια επιχείρηση η οποία διαθέτει συνεργαζόμενες επιχειρήσεις,

αθροίζονται τα δεδομένα της επιχείρησης και τα δεδομένα των συνεργαζομένων εταιρειών.

10. Για μια επιχείρηση που συνδέεται με άλλες επιχειρήσεις, στα δεδομένα της επιχείρησης προστίθεται το 100% των δεδομένων των επιχειρήσεων με τις οποίες αυτή συνδέεται.

Τύποι επιχειρήσεων

11. Ο ορισμός των ΜΜΕ διακρίνει 3 τύπους επιχειρήσεων, συναρτήσει του τύπου σχέσης που αυτές διατηρούν με άλλες επιχειρήσεις όσον αφορά τη συμμετοχή στο κεφάλαιο, το δικαίωμα ψήφου ή το δικαίωμα άσκησης κυρίαρχης επιλογής.

Αυτόνομη επιχείρηση: Είναι η πλέον συχνή περίπτωση. Πρόκειται απλά για όλες τις επιχειρήσεις που δεν ανήκουν σε κανέναν από τους δύο άλλους τύπους επιχειρήσεων (συνεργαζόμενες ή συνδεόμενες). Μία επιχείρηση είναι αυτόνομη αν:

- δεν διαθέτει συμμετοχή 25% ή περισσότερο σε άλλη επιχείρηση,
- δεν κατέχεται άμεσα κατά 25% ή περισσότερο από άλλη επιχείρηση ή δημόσιο οργανισμό ή από κοινού από περισσότερες επιχειρήσεις συνδεόμενες μεταξύ τους ή από δημόσιους οργανισμούς, εκτός ορισμένων εξαιρέσεων,
- δεν συντάσσει παγιωμένους λογαριασμούς και δεν περιέχεται στους λογαριασμούς μιας επιχείρησης, η οποία συντάσσει παγιωμένους λογαριασμούς και δεν είναι κατά συνέπεια μια συνδεδεμένη επιχείρηση.

Μία επιχείρηση μπορεί να συνεχίσει να θεωρείται ως αυτόνομη εάν το όριο του 25% καλυφθεί ή ξεπεραστεί, όταν πρόκειται για τις ακόλουθες κατηγορίες επενδυτών (με την προϋπόθεση ότι αυτοί δεν συνδέονται με την αιτούσα επιχείρηση):

- δημόσιες εταιρείες συμμετοχών, εταιρείες κεφαλαίου επιχειρηματικού κινδύνου ("business angels"), που επενδύουν ίδια κεφάλαια σε επιχειρήσεις μη διαπραγματευόμενες στο χρηματιστήριο, εφόσον το σύνολο των καλουμένων "business angels" επενδύσεων στην ίδια επιχείρηση δεν υπερβαίνει το 1.250.000 ευρώ,
- πανεπιστήμια ή ερευνητικά κέντρα χωρίς κερδοσκοπικό χαρακτήρα,
- θεσμικοί επενδυτές, συμπεριλαμβανομένων ταμείων περιφερειακής ανάπτυξης,
- αυτόνομες τοπικές αρχές με ετήσιο προϋπολογισμό κάτω των 10 εκατ. ευρώ και αριθμούσες κάτω των 5.000 κατοίκων (πρβλ. Ορισμός, άρθρο 3, παράγραφος 2, δεύτερη υποπαράγραφος).

Συνεργαζόμενες επιχειρήσεις:

Αυτός ο τύπος καθορίζει την κατάσταση επιχειρήσεων, οι οποίες δημιουργούν σημαντικές χρηματοοικονομικές εταιρικές σχέσεις με άλλες επιχειρήσεις, χωρίς η μία να μπορεί να ασκεί άμεσο ή έμμεσο ουσιαστικό έλεγχο στην άλλη. Συνεταιρισμένες είναι οι επιχειρήσεις, οι οποίες δεν είναι αυτόνομες αλλά ούτε συνδέονται μεταξύ τους. Μια επιχείρηση είναι «συνεργαζόμενη» με μία άλλη επιχείρηση όταν:

- κατέχει συμμετοχή μεταξύ 25% και κάτω του 50% σε αυτήν·
- αυτή η άλλη επιχείρηση έχει συμμετοχή μεταξύ 25% και κάτω του 50% στην αιτούσα επιχείρηση·
- η αιτούσα επιχείρηση δεν καταρτίζει παγιωμένους λογαριασμούς, στους οποίους να περιλαμβάνεται η εν λόγω άλλη επιχείρηση και δεν περιλαμβάνεται μέσω παγίωσης στους λογαριασμούς εκείνης ή μιας επιχείρησης που συνδέονται με αυτή την τελευταία.

Συνδεδεμένη επιχείρηση: Αυτός ο τύπος αντιστοιχεί στην οικονομική κατάσταση επιχειρήσεων, οι οποίες αποτελούν μέρος μιας ομάδας, μέσω του άμεσου ή έμμεσου ελέγχου της πλειοψηφίας του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου (συμπεριλαμβανομένων και μέσω των συμφωνιών ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, μέσω μετόχων φυσικών προσώπων) ή μέσω της εξουσίας άσκησης κυρίαρχης επιρροής σε μια επιχείρηση. Πρόκειται, λοιπόν, για σπανιότερες περιπτώσεις που διακρίνονται γενικά κατά τρόπο ιδιαίτερα σαφή από τους δύο προηγούμενους τύπους. Στο πλαίσιο της μέριμνας αποφυγής δυσχερειών ερμηνείας από μέρους των επιχειρήσεων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσδιόρισε αυτόν τον τύπο επιχειρήσεων συμπεριλαμβάνοντας, όταν αυτές προσαρμόζονται στο αντικείμενο του ορισμού, τις προϋποθέσεις που δίνονται από το πρώτο άρθρο της οδηγίας 83/349/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί των παγιωμένων λογαριασμών, το οποίο εφαρμόζεται από πολλών ετών. Μία επιχείρηση γνωρίζει, λοιπόν, κατά γενικό κανόνα κατά τρόπο άμεσο ότι οφείλει, δυνάμει την εν λόγω οδηγίας, να καταρτίσει παγιωμένους λογα-

ριασμούς ή ότι περιλαμβάνεται μέσω παγίωσης στους λογαριασμούς μιας επιχείρησης, η οποία οφείλει να καταρτίζει τέτοιους ενοποιημένους λογαριασμούς.

Ο αριθμός προσωπικού και οι μονάδες ετών εργασίας

12. Ο αριθμός προσωπικού μιας επιχείρησης αντιστοιχεί στον αριθμό των μονάδων ετών εργασίας (UTA).

Ποιοι λαμβάνονται υπόψη στον αριθμό του προσωπικού;

- οι μισθωτοί της εξεταζόμενης επιχείρησης,
- τα πρόσωπα που εργάζονται σ' αυτή την επιχείρηση, που έχουν σχέση εξάρτησης από αυτή και εξομοιούνται προς μισθωτούς ενώπιον του εθνικού δικαίου,
- οι ιδιοκτήτες που έχουν την επιχείρηση,
- οι συνέταιροι που ασκούν τακτική δραστηριότητα στην επιχείρηση και επωφελούνται των οικονομικών πλεονεκτημάτων από μέρους της επιχείρησης.

13. Οι μαθητευόμενοι ή σπουδαστές σε επαγγελματική κατάρτιση που επωφελούνται σύμβασης μαθητείας ή επαγγελματικής επιμόρφωσης δεν υπολογίζονται στον αριθμό των απασχολουμένων προσώπων.

Πώς προσδιορίζεται ο αριθμός προσωπικού;

14. Μία UTA αντιστοιχεί σε ένα άτομο που εργάστηκε στην επιχείρηση, ή για λογαριασμό της επιχείρησης, με καθεστώς

πλήρους απασχόλησης, κατά τη διάρκεια ολόκληρου του εξεταζόμενου έτους. Ο αριθμός προσωπικού υπολογίζεται σε UTA. Η εργασία των προσώπων που δεν έχουν εργαστεί καθ' όλη τη διάρκεια του έτους ή που εργάστηκαν με καθεστώς μερικής απασχόλησης, που εργάστηκε εποχιακά, υπολογίζεται ως κλάσματα UTA. Η διάρκεια των αδειών μητρότητας ή γονικών αδειών δεν υπολογίζεται.

Νομική αξία του ορισμού

15. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απευθύνεται στα κράτη μέλη, στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, ζητώντας τους να εφαρμόσουν κοινό ορισμό των μικροεπιχειρήσεων, των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Εντούτοις, τα κράτη και τα δύο χρηματοοικονομικά ιδρύματα δεν υποχρεούνται να συμμορφώνονται με αυτά. Η συμμόρφωση προς τον ορισμό αυτόν είναι, αντίθετα, υποχρεωτική στα θέματα κρατικών ενισχύσεων, για να μπορούν να επωφελούνται μιας προτιμησιακής μεταχείρισης για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις σε σχέση με άλλες επιχειρήσεις, όταν μία τέτοια μεταχείριση είναι επιτρεπτή από τους κοινотικούς κανονισμούς (pdf) (εξαίρεση ομίλου για MME). Είναι, επίσης, δεσμευτικοί σε θέματα εφαρμογής των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών ταμείων και των κοινοτικών προγραμμάτων, ιδίως σε ό,τι αφορά το 6ο πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα (EN).

Ορισμός για εφαρμογή μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου 2004

16. Η αναγνώριση μιας επιχείρησης ως MME εξαρτάται από δύο σωρευτικές προϋποθέσεις:

Την ανεξαρτησία της.

Την τήρηση των ορίων για τα απασχολούμενα άτομα και, είτε των ορίων του συνολικού ισολογισμού, είτε εκείνων του κύκλου εργασιών.

17. Ανεξαρτησία. Για να αναγνωριστεί ως ΜΜΕ, μια εταιρεία πρέπει να είναι ανεξάρτητη επιχείρηση. Αυτή είναι «εξαρτημένη» εάν 25% ή περισσότερο του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου ελέγχονται από επιχείρηση ή από κοινό καθεστώς επιχειρήσεων, οι οποίες δεν αντιστοιχούν στον ορισμό των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων ή τις μικροεπιχειρήσεις. Το όριο αυτό μπορεί να ξεπεραστεί σε δύο υποθετικές περιπτώσεις:

Η επιχείρηση ελέγχεται από δημόσιες εταιρείες συμμετοχής, επιχειρήσεις κεφαλαίου επιχειρηματικού κινδύνου ή θεσμικούς επενδυτές οι οποίοι δεν ασκούν κανέναν έλεγχο επί της επιχείρησης.

Λόγω της διασποράς του κεφαλαίου, μία επιχείρηση μπορεί νόμιμα να ανακοινώσει ότι δεν κατέχεται μέχρις ύψους 25% από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις που δεν αντιστοιχούν στον ορισμό των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

Όρια για τις διάφορες κατηγορίες ΜΜΕ / μεσαίες επιχειρήσεις

18. Οι μεσαίες επιχειρήσεις απασχολούν λιγότερο των 250 προσώπων. Ο κύκλος εργασιών τους πρέπει να είναι κατώτερος των 40 εκατ. ευρώ ή ο ετήσιος ισολογισμός τους κατώτερος των 27 εκατ. ευρώ.

Μικρές επιχειρήσεις

19. Οι μικρές επιχειρήσεις απασχολούν μεταξύ 10 κα 49 προσώπων. Αυτές πρέπει να έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών κατώτερο των 7 εκατ. ευρώ ή ισολογισμό που δεν υπερβαίνει τα 5 εκατ. ευρώ.

Μικροεπιχειρήσεις

20. Στο εσωτερικό της κατηγορίας των ΜΜΕ, οι μικροεπιχειρήσεις είναι επιχειρήσεις που απασχολούν κάτω των 10 ατόμων.

Μέθοδος υπολογισμού των ορίων

21. Για τον υπολογισμό των ορίων, θα πρέπει να προστεθούν τα δεδομένα της αιτούσας επιχείρησης και όλων των επιχειρήσεων, των οποίων αυτή κατέχει άμεσα ή έμμεσα το 25% ή και περισσότερο του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου.

22. Αλλαγή κατηγορίας. Η απώλεια της ιδιότητας της μεσαίας, μικρής ή μικροεπιχείρησης δεν υλοποιείται, παρά εάν τα όρια ξεπεραστούν στη διάρκεια δύο διαδοχικών οικονομικών ετών.

Ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

23. Τροποποίηση των ορίων: η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να τροποποιήσει τη σύσταση, ιδίως όσον αφορά το επίπεδο των ορίων, όταν το επιθυμεί και, κανονικά, κάθε 4 έτη.

24. Ορισμός και κοινοτικά προγράμματα. Η Επιτροπή χρησιμοποιεί τον ορισμό αυτό σε όλα τα κοινοτικά προγράμματα που αφορούν τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

Πράξη	Ημερομηνία έναρξης ισχύος	Τελευταία προθεσμία μετατροπής στα Κράτη Μέλη
Σύσταση 96/280/ΕΚ	30/04/1996	31/12/1998
Σύσταση 03/361/ΕΚ	01/01/2005	01/01/2005

4) ΜΕΤΡΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 70/2001 της Επιτροπής της 12ης Ιανουαρίου 2001 σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης ΕΚ των κρατικών ενισχύσεων υπέρ των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων [Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 010, 13.01.2001].

Κανονισμός της Επιτροπής της 7ης Μαΐου 2003 σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης ΕΚ των κρατικών ενισχύσεων υπέρ των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (παράπομπές προς έλεγχο).

5) ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Στη βάση ενός απολογισμού σχετικού με την εφαρμογή του ορισμού της 6ης Μαΐου, που θα συνταχθεί το αργότερο στις 31 Μαρτίου 2006, και λαμβάνοντας υπόψη ενδεχόμενες τροποποιήσεις του πρώτου άρθρου της οδηγίας 83/349/ΕΟΚ, σχετικά με τον ορισμό των συνδεδεμένων επιχειρήσεων κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, η Επιτροπή θα προσαρμόσει, ανάλογα με τις ανάγκες τον ορισμό, ιδίως των ορίων που θα επιλεγούν για τον κύκλο εργασιών και το σύνολο του ισολογισμού, για να ληφθεί υπόψη η εμπειρία και οι οικονομικές εξελίξεις στην Κοινότητα.

Ημερομηνία τελευταίας τροποποίησης: 23.05.2003.

Στην Ολομέλεια της 25ης Νοεμβρίου 2003 παρέστησαν τα κάτωθι Μέλη
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Καθηγητής Ανδρέας Κιντής

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΙ

*Κυριαζής Δημήτριος
πρώην Πρόεδρος Σ.Ε.Β.*

*Πολίτης Δημήτρης
Γ.Σ.Ε.Ε*

*Λιόλιος Νικόλαος
Μέλος Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.*

Α' ΟΜΑΔΑ

*Αναλυτής Νικόλαος
Αντιπρόεδρος Δ.Σ. Σ.Ε.Β.*
*Ρερρές Κυριάκος
Γενικός Διευθυντής
Πανελληνίας Ομοσπονδίας Ξενοδόχων
σε αναπλήρωση του
Καλλίγερου Γεράσιμου
Γενικού Γραμματέα Π.Ο.Ξ.*
*Ζούλοβιτς Μαργαρίτα
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.*
*Κεφάλας Χαράλαμπος
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.*
*Μαστρογιάννης Αναστάσιος
Εκπρόσωπος Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.*
*Γκοτσόπουλος Χρήστος
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.*
*Σκορίνης Νικόλαος
Μέλος Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.*
*Ραδαίος Κωνσταντίνος
Ένωση Ελληνικών Τραπεζών
σε αναπλήρωση του
Τσατήρη Γεωργίου
Ένωση Ελληνικών Τραπεζών*
*Χαντζαρίδης Κωνσταντίνος
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.*

Β' ΟΜΑΔΑ

*Αυγητίδης Ελευθέριος
Γ.Σ.Ε.Ε.*
*Βουλγαράκης Δημήτριος
Γ.Σ.Ε.Ε.*
*Σπανού Δέσποινα
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.
σε αναπλήρωση του
Βρεττάκου Ηλία
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.*
*Γκούβερη Ρέα
Γ.Σ.Ε.Ε.*
*Κόλλιας Κωνσταντίνος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.*
*Κωνσταντινίδης Ιωάννης
Γ.Σ.Ε.Ε.*
*Λαιμός Στέφανος
Γ.Σ.Ε.Ε.*
*Πλευράκης Μιχάλης
Γ.Σ.Ε.Ε.*
*Ξενάκης Βασίλειος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.*
*Παυλιδάκης Γεώργιος
Γ.Σ.Ε.Ε.
σε αναπλήρωση του
Παγκαρλιώτα Κωνσταντίνου
Γ.Σ.Ε.Ε.*
*Παπαντωνίου Κωνσταντίνος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.*
*Αποστολόπουλος Αναστάσιος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.
σε αναπλήρωση του
Παπασπύρου Σπύρου
Πρόεδρου Α.Δ.Ε.Δ.Υ.*
*Μπάρλος Αλέξανδρος
Γ.Σ.Ε.Ε.
σε αναπλήρωση του
Πολυζωγόπουλου Χρήστου
Πρόεδρου Γ.Σ.Ε.Ε.*
*Σκαρμούτσος Διονύσιος
Γ.Σ.Ε.Ε.*

Γ' ΟΜΑΔΑ

*Κονιτόπουλος Διονύσιος
Εκπρόσωπος Οικονομικού
Επιμελητηρίου Ελλάδος
σε αναπλήρωση του
Αλαμάνου Χαρίλαου
Πρόεδρου Ο.Ε.Ε.*
*Βουμβουλάκης Μιχαήλ
Μέλος Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.*
*Γιατράκος Νικόλαος
τ. Αναπληρωτής Δήμαρχος Αθηναίων
Εκπρόσωπος Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.*
*Γωνιωτάκης Γεώργιος
Πρόεδρος Δ.Σ. Γ.Ε.Σ.Α.Σ.Ε.*
*Καραγιάννης Δημήτριος
Εκπρόσωπος ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.*
*Σωτηρίου Ιωάννης
Εκπρόσωπος Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.
σε αναπλήρωση του
Κοιμήση Απόστολου
Εκπροσώπου Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.*
*Κορκόβελος Ιωάννης
Εκπρόσωπος Δικηγορικού Συλλόγου
Αθηνών*
*Λίτσος Φώτης
Μέλος Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.*
*Τσεμπερλίδης Νικόλαος
Πρόεδρος Δ.Σ. ΚΕ.Π.ΚΑ.*

ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Γρηγόριος Παπανίκος

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ & ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

Για κάθε πληροφορία σχετικά με το έργο και τη λειτουργία της Ο.Κ.Ε. είναι στη διάθεσή σας το Τμήμα Δημοσίων & Διεθνών Σχέσεων της Επιτροπής, υπό τη διεύθυνση της Δρος Μάρθας Θεοδώρου.

Τηλ.: (210) 9249510-2, Fax: (210) 9249514, e-mail: iproke@otenet.gr